

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 39 · 11. januar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 11. januar 2023 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 39):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:09]: Representantene Per Vidar Kjølmoe, Frode Jacobsen og Olaug Vervik Bollestad, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Akershus: Anita Patel og Haakon Skramstad

For Hordaland: Ane Breivik

For Sør-Trøndelag: Guro Angell Gimse

Fra den møtende vararepresentanten for Akershus, Kristoffer Robin Haug, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget fra og med 11. januar og inntil videre under representanten Une Bastholms permisjon, jf. Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Andre vararepresentant for Akershus, Signe Bakke Sølberg, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:00:52]: Signe Bakke Sølberg er til stede og vil ta sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om velferdspolispermisjon for representanten Silje Hjemdal torsdag 12. januar.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten Sigbjørn Framnes innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten [10:01:14]: Representanten Ola Elvestuen vil framsette et representantforslag.

Ola Elvestuen (V) [10:01:31]: På vegne av representantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og meg selv har jeg gleden av å legge fram et representantforslag om å supplere verneplanene for vernede vassdrag.

Presidenten [10:01:41]: Representanten Freddy André Øvstegård vil framsette et representantforslag.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:01:59]: På vegne av representanten Grete Wold og meg selv har jeg gleden av å legge fram et forslag om en oppussingsplan for Skole-Norge.

Presidenten [10:02:11]: Representanten Tobias Drevland Lund vil framsette to representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [10:02:26]: På vegne av stortingsrepresentantene Grete Wold, Lars Haltbrekken, Dag-Inge Ulstein, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Lan Marie Nguyen Berg, Irene Ojala og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om en ny engangsløsning for legeværende ureturnerbare asylsøkere og statsløse.

På vegne av stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen og meg selv har jeg gleden av å framsette et representantforslag om bedre og raskere integrering i hele landet.

Presidenten [10:02:54]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:03:02]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:03:04]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:03:30]: Statsministeren har den siste tiden uttalt at alle steiner skal snus i jakten på lavere strømpriser. Under en av disse steinene finner han forhåpentligvis økt kraftproduksjon, for det er der hovedutfordringen ligger, ikke bare i det turbulente energimarkedet vi står i nå, men for Norge de neste årene.

I desember trykket Statnett på den store, røde knappen, i form av et brev til regjeringen. Der ble det advart om at Norge risikerer et kraftunderskudd allerede i 2027, og at det kan bli nødvendig å koble ut forbruk i perioder. De ber også om regelendringer som gjør det mulig å si nei til nytt forbruk. Men først og fremst ber de om fortgang i effektutvidelser og ny kraftproduksjon.

Blant de store prosjektene som kan gi mer kraft innen 2030, finner vi Utsira Nord og Sørlige Nordsjø II. I lys av de mange advarslene om at det haster med å øke kraftproduksjonen, er det spesielt at regjeringen har besluttet å vente med halvparten av utbyggingen av Sørlige Nordsjø II. 1 500 MW er skjøvet til fase 2, og det er helt uvisst når fase 2 skal lyses ut. Samtidig fremgår det av regjeringens høring om havvind at det nå vurderes å lyse ut bare 500 MW på Utsira Nord, istedenfor 1 500 MW, som opprinnelig planlagt. Det betyr at istedenfor de 4 500 MW som kunne vært utlyst i år, og som burde ha vært utlyst allerede i fjor, risikerer vi at det bare blir 2 000 MW som lyses ut nå.

Så mitt spørsmål er: Ser ikke regjeringen alvoret i den kraftsituasjonen vi står i i dag, og fremover, og er det mulig å snu og i stedet lyse ut hele Sørliche Nordsjø II nå i stedet for å vente med halvparten til et uvisst tidspunkt i fremtiden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:05:20]: Denne regjeringens mål er lavere og stabile priser på strøm for folk og bedrifter. Dit skal vi, og vi skal komme dit gjennom mer kraft, gjennom mer nett, gjennom mer enøk.

La oss bare minne oss på at grunnen til at denne situasjonen oppstår, er at vi har krig i Europa, bortfall av russisk gass. Sårbarheten som følge av at land som Tyskland ikke er kommet i gang med fornybarsatsingen, ble godt illustrert av den tyske visekansleren i forrige uke. Derfor har vi stor ustabilitet, og vi har store oppgaver. Vi må altså ha mer kraft. Det er løsningen, det er jeg enig i.

Men hvilken stein var Høyre under i åtte år? De så ikke denne utfordringen komme. De snakket om elektrifisering. Hele samfunnet snakket om det. Da vi kom inn i regjeringskontorene, var det svært lite som skjedde – full stopp i all landbasert vindkraft, år uten vedtak om at solstrøm i borettslag kunne deles, treg framgang når det gjelder enøk. Og når det gjelder havvind, var det to halve årsverk i OED – hele energiadministrasjonen som skal til for å utlyse og behandle konsesjonssøknader i NVE og OED, var på et minimum.

Så det er denne regjeringen som har kommet i gang med løftet for å skaffe mer kraft – og skaffe det fort. Jeg kan si at i løpet av første kvartal 2023 kommer de første utlysningene på Sørliche Nordsjø II. De kommer også på Utsira Nord. Vi kommer, alle veier, til å se etter mulighetene for at vi kan ha så høyt tempo og stor framdrift i det som mulig, parallelle prosesser for at vi korter ned tiden til vi får denne nye kraften inn til land. Det måtte en ny regjering og ny handlekraft til for å komme ut av den søvndyssende under-stenen-tilværelsen representanten Astrup og hans parti befant seg i gjennom altfor mange år.

Nikolai Astrup (H) [10:07:17]: Dette er en interessant historiefortelling. Det kom 16 TWh ny kraftproduksjon, som ble lyst ut under oss i forrige regjeringsperiode. Hvis det var slik at statsministeren forutså at det skulle bli krig i Europa, var det rart at han ikke sa det på det tidspunktet. Situasjonen har endret seg relativt dramatisk, noe statsministeren selv var inne på. Å legge skylden på krigen i Europa på Høyre er vel kanskje å ta i litt.

At vi trenger mer kraft, er åpenbart, og de beslutningene regjeringen har tatt, er jo å aktivt å skalere ned de to havvindprosjektene som ligger lengst frem i løypa. Vår plan var å lyse ut dette i fjor. Regjeringen skal lyse det ut i år, men med under halvparten av det volumet som Solberg-regjeringen hadde tenkt å lyse ut. Så mitt spør-

mål står: Har regjeringen tenkt å snu og lyse ut det opprinnelig planlagte arealet på Sørliche Nordsjø II og Utsira Nord på 4 500 MW, eller vil det stå fast på 2 000 MW?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:08:21]: Dette handler ikke om å snu. Det handler om å bygge opp fra null. Det vi har sagt, er at den første fasen i Sørliche Nordsjø skal komme med kraft til land i Norge. Vi skal også vurdere – og NVE gjør den vurderingen – hvordan den videre utbyggingen skal skje, som en del av det store utbyggingsprosjektet som nå skjer rundt hele Nordsjøen. Vi kommer til å få et nordsjønett om noen år. Den situasjonen vi er i nå, med mangel på kraft, kommer til å bli erstattet om få år med at vi kommer til å ha mye kraft, men det kommer til å være uregulerbar kraft. Det vil si kraft som kommer fra vind og sol, som skal sameksistere med den fantastiske regulerbare kraften som vannkraften i Norge er. Jeg kan bare bekrefte at når det gjelder Sørliche Nordsjø og Utsira, skal vi ha et høyt ambisjonsnivå og se om det er mulig å høyne det underveis. De første utlysningene kommer altså innen første kvartal. Vi vil hele veien framover se hvordan vi kan utbygge videre. Målet mot 2040 er altså 30 GW, så det er en enorm utbygging som kommer i gang på vakten til denne regjeringen.

Presidenten [10:09:24]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:09:26]: Realiteten er at man ikke bygger ut hele Sørliche Nordsjø II fordi Arbeiderpartiet og Senterpartiet ikke klarer å bli enige om nettopp et nordsjønett, som statsministeren nå sier at uansett kommer. Det er realiteten. Så regjeringen må stikke bena, bli enig om hvordan nettløsningen skal være, og doble det arealet til det opprinnelige nivået. Det er regjeringens jobb fremover. Regjeringen må ta ansvar for at de politisk selv har valgt å skalere dette ned.

Det vil kreve enorme ressurser å bygge ut havvind – kanskje opp mot 1 000 mrd. kr å bygge ut de 30 GW som skal lyses ut innen 2040. På grunn av regjeringens prosess rundt grunnrente på landvind har vi fått politisk risiko knyttet til denne typen investeringer. Mitt spørsmål til statsministeren er om det er aktuelt å innføre grunnrenteskatt på havvind. Regjeringen har sagt at det ikke er aktuelt nå, men det alle investorene spør seg, er om det kommer senere, og kommer det da med tilbakevirkende kraft?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:10:26]: Det har jeg ingen plan om. Det viktige nå er å komme i gang med dette prosjektet og å ha forutsigbare rammebetingelser. Det er helt riktig at vi innfører grunnrente på landvind. Det gir mer inntekter til kommunene. Nå

kommer vi i gang: Det blir igjen konsesjonssøknader for å komme i gang med landvind, som stoppet opp i 2019. Én av grunnene til at det skjer, er at kommunene ser at det er interesse i lokalsamfunnet for at denne vindutbyggingen faktisk kommer. Vi får muligheten til en rettferdig fordeling også av inntekter til de delene av landet som ikke har landvindressurser.

Havvindsatsingen er, som representanten sier, av et veldig, veldig stort omfang. Det skal prøves ut ny teknologi, og det skal prøves ut nye samarbeidsformer og tilkoblingsformer. For regjeringen er det viktig å sikre at en påviselig del av denne kraften kommer til Norge, og blir nyttig i Norge og det norske nettet. Det har vært denne regjeringens prioritering. Volumet kommer til å bli så stort at vi også kommer til å kunne inngå i et slikt nord-sjønett, og det er en del av de planene som både NVE og Statnett har.

Presidenten [10:11:29]: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:11:29]: Det er riktig at det kom enormt mye landvind på nett i 2019, 2020 og 2021, men konsesjonsbehandlingen stoppet opp bl.a. etter påtrykk fra Arbeiderpartiet, og med Arbeiderpartiets støtte. Nå er det bra at vi kommer i gang igjen, men noe av det vi venter på, er endringer i plan- og bygningsloven, som regjeringen skulle ha levert før jul, men som de fortsatt ikke har levert. Inntil vi får avklart rammevilkårene når det gjelder både grunnrente og plan- og bygningsloven, vil det ikke bli bygd noe, og Finansdepartementet var i svar på budsjettspørsmål fra Høyre tydelig på at det kommer uansett ikke noe mer landvind i Norge innen 2030. Så her er det mange i regjeringen som må stokke bena for å få ting til å skje. Mitt spørsmål er: Når kan vi forvente at disse rammevilkårene avklares, slik at de som ønsker å bygge ut vindkraft på land i kommuner der det også er ønsket, kan få sette i gang?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:12:26]: Når vi nå kommer i gang, er regjeringens ambisjon at det kommer kraft fra landvind på nett før 2030. Grunnrentespørsmålet når det gjelder landvind, er på høring, det er dato i mars med hensyn til å få tilbakemeldinger på det, og så tar vi det i riktig rekkefølge. Her er kanskje den lavest hengende frukten for å få kraft raskt inn på nettet. Det skal skje fra landvind, det skal skje fra sol, det skal skje på bedre utnyttelse av vannkraften vår. Og en skal, ikke minst, komme i gang med den store havvindutbyggingen. Men kraft fra landvind er nok det som er den lavest hengende frukten, og det vi skal kunne se resultater av først.

Presidenten [10:13:07]: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:13:08]: Det gjenstår å se. Foreløpig har regjeringen gjort lite annet enn å skalere ned den forrige regjeringens ambisjoner på en rekke områder. Det skyldes bl.a. litt uenighet mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som jeg var inne på. Ola Borten Moe mener at regjeringens hydrogensatsing er kraft «rett i dass». Finansminister Vedum har følgende kommentar til dette: «At Ola har liksom diskusjon rundt hvordan bruke energi, det er på en måte helt greit.»

Er statsministeren enig i at det er «på en måte helt greit» at en av hans egne statsråder aktivt motarbeider regjeringens hydrogensatsing?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:13:49]: «På en måte» er denne statsministeren tilhenger av at vi har en demokratisk debatt, i en av de mest omskiftelige tidene vi har levd i. Det er krig i Europa, vi har avdekket en enorm energiutfordring, vi står i en energitransisjon for å møte klimautfordringer, og det er mange spørsmål og stor usikkerhet rundt det. Jeg lever greit med det.

Når det er sagt, mener jo jeg at min kollega i regjering tar feil i konklusjonen om hydrogen. Isolert sett kunne man si at hvis vi ikke hadde en klimautfordring, kunne det hende man ikke behøvde å gå ned den veien med å utforske hydrogen – det er mange spørsmål som gjenstår. Men vi har en klimautfordring både i bedrifters bruk av energi, i transportsektorens bruk av energi og i samfunnets bruk av energi. Derfor oppsøker vi, og skal avklare, energimuligheten knyttet til hydrogen, og vi gjør det sammen med Tyskland – en stor energiaktør i Europa, en industriell partner for Norge. Så skal vi finne gode, bærekraftige og kommersielt gode løsninger på hydrogen og ikke ta beslutninger om det før vi har det på bordet.

Presidenten [10:14:52]: Hans Andreas Limi – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:15:04]: Etter snart halvannet år med en strømkrise som savner historisk sidestykke, har etableringen av et fastprismarked og en svært beskjedne støtteordning for enkeltbedrifter blitt en slags hvilepute for regjeringen, som forsvarer på inn- og utpust i mangel av tiltak som virkelig treffer den store majoriteten av bedrifter som sliter. Eksempelene er mange, og nærmest daglig kan vi lese om bedrifter som ikke tør å tegne tre-, fem- eller syvårsavtaler med priser som er opptil tre ganger så høye som den snittprisen vi har vært vant til.

Tradisjonelle håndverksbedrifter må nedskalere driften, ikke på grunn av sviktende omsetning, men på grunn av ekstremt høye strømpriser, og de tør ikke å inngå langsiktige avtaler fordi de frykter konkurs. For noen av dem som har mottatt strømstøtte, er det så vidt nok til å dekke revisors attestasjon av søknaden. Da er mitt spørsmål til statsministeren nå, med alle disse signalene fra næringslivet som er ganske entydige – det varsles om konkurser og oppsigelser: Har regjeringen en smertegrense for hvor mange konkurser og permitteringer man kan akseptere før det kommer nye, kraftige tiltak?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:16:17]: La meg gjenta det: Denne regjeringens mål er å ha lave, stabile priser. Dit skal vi gjennom mer kraft, gjennom mer nett og gjennom mer enøk – og gjennom mer forutsigbarhet. Det som kan bidra til forutsigbarhet for bedriftene, er at de kan inngå fastprisavtaler som gir dem forutsigbarhet for pris og leveranse over tid. Derfor har vi, og vi har orientert Stortinget om det hele veien, og jeg opplever at det har vært støtte til det, lagt til rette for at det kommer fastprisavtaler. Skattereglene er endret, det har vært på høring, vi har lyttet til kraftbransjen og til bedriftene. Nå er dette markedet på fire uker oppe å stå, og prisene faller.

Jeg vil oppfordre alle partier, også Fremskrittspartiet, til å framsnakke fastprisavtaler. Nå har prisene falt med 30–40 pst. de siste ukene. Man kan få avtale mellom noen og 60 øre og opptil 99 øre – det var det siste nå med en treårsavtale. Det er disse avtalene i samspill mellom bedrifter og kraftselskaper som kan gi selskapene forutsigbarhet.

Presidenten [10:17:19]: Hans Andreas Limi – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:17:20]: Det er nok ulike oppfatninger av hva som er grunnen til at prisene har falt.

Jeg hørte statsråd Vestre på Debatten i går si at målet er at vi skal tilbake til en situasjon der ren og rimelig fornybar energi er et konkurransefortrinn for norsk industri. Den målsettingen er vi helt enige om. Men skal vi nå den, kreves det handling og vilje til å gjennomføre tiltak.

Nå er vi i en situasjon der også Norsk Industri er alvorlig bekymret, for de ser at det er stor fare for innskrenkninger og permitteringer også blant deres medlemsbedrifter. De viser bl.a. til Tyskland og de tiltakene som gjennomføres der, hvor man i realiteten får innført en fastpris, og de etterlyser kraftige tiltak i Norge fordi vi nå har så enorme ekstrainntekter til det offentlige. Det overføres enorme verdier fra privat sektor.

Er det mulig for statsministeren å erkjenne at de fastprisavtalene som nå kan inngås, ikke er tilstrekkelige, eller er det en feil oppfatning hos norsk industri?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:18:30]: Det første er: For å komme dit hvor statsråd Vestre meget godt snakker om stabile priser på fornybar energi, må vi bygge ut mer kraft. Der er Fremskrittspartiet en enorm bremsekloss. De er imot vind på land, de er imot havvind, de er imot alle de tiltakene som kan gi oss den kraften – så det er et kapittel for seg.

Jeg mener fortsatt at fastprisavtaler er veien å gå. Det er vårt ansvar, det er bedriftenes ansvar, det er NHOs ansvar, det er kraftselskapenes ansvar å legge til rette for at prisene fortsatt faller, og at det blir avtaler som svarer på bedriftenes behov. Noen bedrifter har sagt at avtalene mer må svare ut at de kanskje ikke har kraftbehov på ettermiddag og natt, men de har det på dag. Denne typen tilpasning må nå skje mellom bedrifter og kraftselskaper.

For øvrig: Norsk Industri spilte inn og sa at avtaler om fastpris bare er aktuelle og interessante hvis det er et tosifret antall øre. Nå er det det; vi har kommet dit. Da blir det interessant. Det å ha et subsidieopplegg på 40–50 mrd. kr tror jeg ikke er veien å gå. Vi skal satse på fastprisavtalene og gi dem tid til å virke.

Presidenten [10:19:32]: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:19:46]: Vi skal ha ned klimagassutslippene, så vi trenger mer fornybar energi. Jeg håper også statsministeren passer på at forsknings- og høyere utdanningsministeren sørger for at vi får satsing og forskning på hydrogen framover. Men vi trenger også å se på hvordan vi bruker den fornybare energien, sånn at vi får nok, og at vi kan holde prisene nede i Norge.

Venstre har tidligere foreslått at vi må bruke karbonfangst og -lagring på sokkelen for å begrense den mengden kraft fra land som vi trenger å bruke på sokkelen. Det gjelder prosjekter nå. Det er bl.a. en konsesjon på Melkøya som nå ligger hos regjeringen, og i Nordsjøen og utenfor Vestlandet er det muligheter for å bruke karbonfangst og -lagring.

Det er mangel på kraft, det er mangel på nett. Mitt spørsmål til statsministeren er: Vil regjeringen nå se på muligheten for å øke bruken av karbonfangst og -lagring på sokkelen, bl.a. på Melkøya, for å begrense det behovet for fornybar energi som vi trenger?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:20:52]: Denne regjeringen er veldig for å ta fangst og lagring og bruk av CO₂ ordentlig til anvendelse. Det gledelige er at flere land i Europa, i EU, land som Tyskland, nå ser at dette er veien vi må gå.

Norge leder an i dette. Det har vært bred enighet om det. Jeg vil gi anerkjennelse til den forrige regjeringen,

som vedtok og fikk i gang Langskip. Nå er dette snart i ferd med å bli en verdikjede for CO₂, og vi ønsker at den skal utvikle seg videre.

En del av det spennende med hydrogen er at vi kan bruke gass tatt fra vår sokkel, til land – produsere hydrogen, hente ut CO₂ og deponere det, og dermed få blått hydrogen uten utslipp. Dette er ikke en verdikjede som er oppe og går nå, men vi begynner å se konturene av den, og vi skal jobbe den fram, som myndigheter og også som kommersielle selskaper. Så ja – fangst og lagring av CO₂ fra nord til sør er en stor mulighet for Norge og for klimaet.

Presidenten [10:21:51]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:22:04]: Denne regjeringen har sagt at de skal prioritere eldreomsorgen, men når vi leser statsbudsjettet for i år, får vi sannheten om den rød-grønne politikken. Denne regjeringen foreslo å fjerne hele investeringstilskuddet til bygging av nye sykehjem og omsorgsboliger i år. Da Fremskrittspartiet satt i regjering, ble det i snitt gitt tilskudd til over 2 200 omsorgsboliger og sykehjemsplasser i året. Da Fremskrittspartiet gikk ut av regjering, gikk tallet ned til ca. 1 300, og etter forhandlinger med SV i år står vi igjen med at det blir gitt tilskudd til bare 500 sykehjemsplasser og omsorgsboliger i år.

Regjeringen valgte altså å legge ned Eldreombudet. Det var en vaktbikkje som skulle følge med på at kommunene leverer den omsorgen de eldre har krav på. Nå vil regjeringen også avvike Helsedirektoratets kartlegging av ventelistene for sykehjemsplasser i kommunene. For meg virker det som vi har en regjering som ikke prioriterer eldreomsorg, og som ikke vil bli kikket i kortene. Da jeg stilte skriftlig spørsmål om dette til helse- og omsorgsministeren, svarte hun at det ikke var behov for ventelistene fordi alle som har behov for det, skal få en sykehjemsplass.

Det er ikke realiteten der ute. Hvordan forklarer statsministeren at det står nærmere 1 500 personer på venteliste i norske kommuner som faktisk oppfyller kriteriene for å få enten en korttids- eller en langtids plass på sykehjem, men som kommunene ikke får plassert?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:23:27]: Her var det flere ting. La meg bare si at vi skal bygge flere sykehjemsplasser. Jeg har lyst å si at vi bygger oss ikke ut av den utfordringen vi har i omsorgssektoren. Vi må ansette folk for å ha tilbud til våre eldre i tiden som kommer, vi må ta i bruk ny teknologi. Nå kommer helsepersonellkommisjonen i begynnelsen av februar. Jeg tror vi kommer til å se at den store utfordringen er hvordan vi skal ha nok folk i en sektor som får økte oppgaver.

Vi har mange ombud i dette landet, og Eldreombudet var ikke et som bidro, egentlig, til de løsningene vi har. Vi har pasientombud, vi har innsikt i hva rettighetene til pasienter er. Det var byråkrati vi ikke trengte, og vi har avvirket det.

De ventelistene, som Fremskrittspartiet var med på å innføre, de høres jo bra ut: La oss få en oversikt over dem som venter på sykehjemsplass. La oss få det innrapportert kommunene for kommunene, kartlegge det. La oss lage et system i Helsedirektoratet for å gjøre det. Gir det merverdi? Gir det bedre omsorg? Gir det mer hjelp til dem som trenger det, også sykehjemsplass, i tillegg til å få hjelp hjemme, eller som et alternativ? Svaret på det er nei. For hva er en venteliste for en sykehjemsplass? Jo, det er at hvis man kvalifiserer for det, har man rett til helsehjelp og rett til en sykehjemsplass. Men for et menneske som får slag, eller som får et annet uhell og har et umiddelbart behov, er venteliste irrelevant.

Vi ønsker et bedre system, et system som kan hjelpe Helsedirektoratet, i dialog med kommunene, til å kartlegge hvordan de planlegger for sine behov. Så vi rydder opp på en rekke områder – etter symbolske tiltak, tiltak som egentlig ikke gir bedre omsorg, som ikke gir bedre hjelp og trygghet til våre eldre. For denne regjeringen er det å ha en sikker kommuneøkonomi, en sikker oppfølging av nok rekruttering, den viktigste veien også for å gi trygghet for våre eldre.

Bård Hoksrud (FrP) [10:25:18]: Jeg hører at statsministeren sier at man skal prioritere dette, at man ansetter flere folk, og at man ikke vil ha en venteliste. Man sier at regjeringen satser på eldreomsorg, og at alle som har rett på plass, skal få det. Sannheten er likevel at de siste tallene viser at det er tre ganger flere som trenger en plass, enn det som regjeringen og SV har gitt tilsagn om at kan bygges i år. Og det er før vi vet om disse boligene faktisk blir bygd. Innføringen som Fremskrittspartiet fikk gjennomslag for, var for å vite hvor stort behovet er der ute. Nå fjerner regjeringen oversikten og legger ned vaktbikkja Eldreombudet, som sagt. Jeg skjønner ikke hvordan i all verden statsminister og regjeringen skal vite hvor mange som har behov for en sykehjemsplass når de fjerner kartleggingen og oversikten som gjør at man kan prioritere å bygge dette. Statsministeren sier at vi skal prioritere, vi skal bygge flere plasser. Realiteten er at ingen nye plasser ble foreslått i 2023. Det er en utfordring for mange kommuner som sliter, og for folk som ikke kommer inn og får den plassen de trenger.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:26:19]: Jeg har til gode å møte en kommune som sier at de bygger sykehjemsplasser for å svare på den ventelisten de har. Det er ikke det instrumentet de bruker for å planlegge

det. De ser på antall eldre, de lytter til hva fastleger rapporterer om helsetilstanden, de ser på behovene, demografi osv. Nå har vi over én million alderspensjonister. Vi har to generasjoner over alderspensjonen. Vi kommer til å få mange utfordringer knyttet til det. Så det er helt andre veier til å forstå det behovet.

For 2023 la regjeringen opp til at prosjekter som var i gang med å bli bygget, skulle bli bygget. Vi mente i første omgang at vi ikke skulle sette i gang nye, fordi vi ønsker å få ned temperaturen i norsk økonomi. Det er bra for alle satsinger, også for helsesektoren. Så ble vi enige med SV om at vi skal ha omtrent 500 nye plasser som skal settes i gang. Den aktiviteten skal pågå.

Men vi er igjen tilbake til hva det er som definerer behovene. Vi ønsker at flest mulig skal kunne bo lenger hjemme og være trygge hjemme, og når de har behov for sykehjemsplass, har de rett til det etter loven. Det er kommunenes ansvar å planlegge for det, og de trenger ikke et komplisert byråkrati med ventelister, som egentlig ikke gir dem informasjon til bygging.

Presidenten [10:27:22]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bård Hoksrud.

Bård Hoksrud (FrP) [10:27:24]: Jeg skjønner at statsministeren mener at å bygge nye sykehjemsplasser i forhold til ventelistene ikke er så farlig. Jeg oppfatter at det faktisk handler om å fjerne ventelistene. Det er det kommunene er opptatt av.

Ikke bare har denne regjeringen kuttet i bevilgningen til eldreomsorg, statsministerens parti sitter også med ansvaret for eldreomsorgen i de fleste kommunene i Norge, inklusiv Oslo. Her har det foregått tvangskommunalisering: for Arbeiderpartiet er ideologi viktigere enn tilbudet til de eldre. Det er nok å nevne situasjonen ved Ullern helsehus, hvor pårørende og ansatte har slått full alarm, eller situasjonen ved Lilleborg helsehus, hvor en dement beboer nylig ble funnet død 10 km unna. Det vil ikke overraske meg om det dukker opp flere alvorlige saker som viser alvorlig svikt i eldreomsorgen i tiden framover. Fremskrittspartiet foreslår å bevilge én milliard ekstra for å styrke driften av eldreomsorgen, i tillegg til å ta i bruk mer privat kapasitet. Er statsministeren stolt av kvaliteten på den rød-grønne eldreomsorgen i Oslo, hvor terskelen er skyhøy for i det hele tatt å få en sykehjemsplass?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:28:24]: Jeg mener at det har skjedd veldig mye bra for eldreomsorgen i Oslo. Én av de bra tingene er at de som er ansatt i eldreomsorgen, har trygg pensjon og en anstendig lønn. Det som har skjedd når kommunen har overtatt ansvaret, er at det er blitt bedre pensjon og tryggere lønn, og jeg tror at det å være beboer på et slikt hjem, er bedre

når du har ansatte som er stabile, har stabile arbeidsforhold, pensjon og lønn. Det har vi bidratt til.

Så er det mange utfordringer som følge av at vi får en eldre befolkning. Jeg skjuler ikke det. Det er en stor utfordring for samfunnet vårt. Først og fremst handler det som skjedde på pleiehjemmet på Ullern, om kompetanse hos dem som jobber der, at det er nok folk, og at vi som samfunn skal få tak i nok folk til det. Jeg tror det blir en av de store samfunnsdebattene vi får framover – bruken av teknologi opp mot bruken av folk og samarbeid om det. Dette er illustrasjoner av det. Tragedien som skjedde i veikanten, på vei fra behandling, illustrerer igjen kompetansen i denne sektoren, kompetansen til dem som transporterer, og tryggheten for dem som blir transportert.

Bård Hoksrud (FrP) [10:29:32]: Jeg synes det er bra at statsministeren er opptatt av at vi skal gi gode tjenester, av kompetansen og av folkene som jobber der, men jeg synes det er spesielt å si at de som jobber i det private, er dårlige og ikke gir like god omsorg. Med den holdningen vi ser fra statsministeren, tyder mye på at vondt kommer til å bli verre for de eldre så lenge denne regjeringen sitter.

I Romsdals Budstikke kunne vi før jul lese om en eldre dame som i sin tid var lokal- og fylkespolitiker, samt vararepresentant til Stortinget for Arbeiderpartiet, og som alltid sto på barrikadene for eldreomsorgen. I hjemkommunen Ålesund, som er styrt av Arbeiderpartiet, fikk hun ikke sykehjemsplass. Derfor måtte hun og mannen flytte til en annen kommune, slik at hun skulle få plass. Det er altså slike historier regjeringen nå vil fjerne fra offentligheten – man skal ikke få vite hvordan det står til i de enkelte kommunene. For meg blir dette nesten historien om en eldreflyktning.

Er dette verdighet i eldreomsorgen, og mener statsministeren at dette er god eldreomsorg?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:30:30]: La meg bare si: Jeg har ikke sagt ett vondt ord om dem som jobber i private sykehjem. Jeg tror bare at de som jobber og har en trygg pensjon og trygg lønn, er tryggere på jobb. Det handler ikke om dem som jobber der, det handler om den politiske viljen til å organisere denne sektoren på en stabil, forutsigbar og trygg måte.

Rundt om i landet vårt vil en finne historier om veldig mange eldre som har det trygt og godt og blir tatt godt vare på, og det er hovedfortellingen i Norge. Likevel vil det alltid i denne sårbare fasen av livet – jeg har selv vært tett på det med mine egne foreldre – være situasjoner som er krevende og utfordrende, og som kan være vonde og vanskelige. Det er ikke den statistikken som representanten Hoksrud har forelsket seg i og mener er svaret på hvordan vi skal bygge, rekruttere og ta vare på

folk, som løser de vanskelige situasjonene, enten det er i Ålesund, Oslo, Hammerfest eller Sandnes. Svaret er en kommune med god økonomi, og det er nærhet til dem som lever i kommunen og vet om de behovene. Det er det som teller. Derfor har vi ryddet opp, avbyråkratisert og gjort det mer nært folk.

Presidenten [10:31:35]: Erlend Svardal Bøe – til oppfølgingsspørsmål.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:31:48]: Før 2016 var det slik at man ikke fikk vedtak om sykehjemsplass før det var ledig sykehjemsplass. Praksisen var veldig forskjellig i kommunene med tanke på føring av ventelister og åpenhet om ventelistene. Dette endret Solberg-regjeringen i 2016, slik at det ble en plikt for kommunene å føre venteliste og ha kriterier for tildeling av sykehjemsplass. Det var viktig for pasientene og de pårørende, for det ga trygghet og forutsigbarhet i en sårbar situasjon. Det var ikke et symbolsk tiltak, som statsministeren velger å kalle det.

I Politisk kvarter i dag sa regjeringen at det kun er kravet til rapportering om venteliste til Helsedirektoratet som skal fjernes. Det ble ikke sagt noe om den lovfestede plikten til å ha kriterier og føre ventelister, som ble innført i 2016 mot Arbeiderpartiets stemmer. Mitt spørsmål er: Kan statsministeren garantere at den lovfestede plikten kommunene har til å ha kriterier for tildeling av sykehjemsplass og føre ventelister for sykehjemsplasser, blir opprettholdt?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:32:54]: Vi har ikke fremmet – meg bekjent, jeg må ta et forbehold – noe forslag om å endre den loven. Poenget mitt er at det allerede er solid lovhjemmel for at hvis sykehjemsplass er det helsebehovet man har, skal man ha sykehjemsplass. De aller fleste får det.

Så kan det være situasjoner hvor antallet som trenger det, i forhold til hva som er ledig kapasitet, skaper problemer. Det kan vi ikke dekke over – vi kan ikke løse det med et enkelt vedtak, vi kan ikke løse det gjennom rapportering. De behovene som kan oppstå med hensyn til å få en sykehjemsplass, er ofte et plutselig behov: Man står ikke på en liste, men man har det behovet. Det er derfor jeg vil tilbake til at den måten det er rapportert på – og det har Helsedirektoratet også sagt – er veldig lite nyttig. Det gir lite nyttig informasjon for å løse behovet i kommunene. Derfor må vi forsøke å satse på den typen rapportering og oversikt som gir kommunene den veiledningen de trenger for at det skal være trygt, og at man får plass når man trenger det.

Presidenten [10:33:50]: Olaug Vervik Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:34:04]: Nyhetene de siste dagene har vist at sykehus etter sykehus øker beredskapen. Det ligger flere hundre pasienter på sykehusene som er utskrivningsklare, mange av dem er eldre. Tenker statsministeren at vi har nok kapasitet i kommunene når en ser at pasientene som kommer ut, ligger på bad, i ganger – noen får ikke engang en seng. Synes statsministeren det da er nok kapasitet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:34:35]: Det er et veldig godt spørsmål – som representanten og jeg kan reflektere litt over. Hun satt i åtte år med et medansvar for politikken. Vi har sittet i ett år. Jeg tror svaret på dette gjennomgående er: Nei, det er ikke nok kapasitet. Noen steder er det verre enn andre steder, noen steder er det også rimelig bra.

Det å treffe på kapasitet når det gjelder utskrivningsklare pasienter, har vært et mål i samhandlingsreformen i over ti år, slik at man blir utskrevet fra sykehus når man er ferdig på sykehus. Da skal man ikke ligge der og ta opp plass, men man skal få et trygt mottak. Dette er en utfordring i kommunene. Da er vi tilbake til at det handler om kommuneøkonomi, stabilitet i den kommuneøkonomien, og det handler om utdanning og rekruttering av folk som kan ta imot. Der ligger flaskehal-sen. Der ligger satsingen. Dette er en stor utfordring som denne regjeringen har tatt tak i.

Nå får vi oversikten fra helsepersonellkommissjonen, som kommer med sin utredning om noen uker, og da får vi se hva vi skal planlegge for. Mitt mål er at kommunene skal ha kapasitet og trygghet, slik at sykehusene kan gjøre det de skal, og kommunene det de skal i oppfølgingen.

Presidenten [10:35:39]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:35:53]: Dyrtiden spiser opp inntektene til mange mennesker, og det merkes selvfølgelig aller hardest for dem som har en lav lønn eller en liten trygd. Jeg tror særlig prisene på strøm og mat opptar veldig mange denne vinteren.

Vi har sett at i krisetider fungerer det frie markedet dårlig. Det trengs regulering, og det trengs politisk styring. Priser kan reguleres, derfor er mine spørsmål til statsministeren i dag knyttet til det, og da særlig til mulighetene for å regulere prisene på strøm og mat.

La oss begynne med det første. Vi har nok en vinter med svært høye strømpriser i Norge, og til tross for strømtøtteordningen er det et sterkt ønske blant folk, tror jeg, om å se en vilje til å styre et marked som har løpt løpsk. Det er behov for tiltak for å få ned prisene. Statsministeren har også sagt denne uken at han vil vurdere alt for å få ned strømprisene. Derfor er mitt første spør-

mål rett og slett: Innebærer det også at regjeringen nå er villig til å se på tiltak, f.eks. tiltak for å koble de norske prisene fra de europeiske, gjennom å innføre egne prisområder for utenlandskablene, eller vil man vurdere andre tiltak som kan oppnå det som må være målet her, nemlig å løse på koblingen mellom strømpris og gasspris.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:37:50]: La meg gjenta igjen: Denne regjeringens mål er å komme tilbake igjen til lave, stabile priser. Til det trenger vi mer kraft. Vi trenger mer nett, og vi trenger mer enøk. Jeg har lyst til å understreke det.

At markedet har løpt løpsk, har jeg diskutert med SV tidligere. Vi må begynne i den andre enden. Krigen har løpt løpsk. Det er Putin som herjer i Europa. Det er bortfall av russisk gass. Det er avdekking av en sårbarhet ved at Europa ikke har satset nok på fornybar energi vi nå ser. Det er det sjokket som kommer inn. Det vi ser, er en gjensidig avhengighet mellom land i Europa som i alle de årene da prisene var lave, egentlig ikke var et problem – tvert imot, det var et gode. Men det ble en utfordring da dette skjedde fordi vi mangler kraft.

Jeg er opptatt av at vi skal se etter alle muligheter for å komme dit at vi har lave priser. Jeg sier igjen: Det er mer kraft, mer nett og mer enøk som er det virkelige svaret. Underveis skal vi ha en god strømsstøtteordning. Nå lå prisen på strøm for husholdningene litt over 20 pst. over 2021-nivå i 2022. Det er på grunn av strømsstøtteordningen, som jeg mener har vært god, den treffer godt, og vi har samarbeidet med SV om å utvikle og forbedre den.

Poenget er at tiltakene vi gjør for å stabilisere pris, må ses i sammenheng med behovet for å sikre forsyningssikkerhet i et værbasert system som det norske. Markedet skal ikke være herre, det skal være et redskap. Det å kommunisere med tusen vannkraftmagasiner i Norge for å være sikre på at vi bruker det på best mulig måte, krever en kommunikasjon mellom tilbud og etterspørsel – og med andre land, fordi tørråret kan komme, og da trenger vi overføring.

Å ha egne prisområder rundt kablene har jeg sett. Jeg vil ikke åpne for eller lukke døren til det nå, men det reiser en lang rekke problemstillinger sett i forhold til vårt ansvar for å ha utveksling med andre land, og hva det vil gjøre med prisfastsettelsen og forsyningssikkerheten. Men vi skal se grundig på det. Jeg har ennå ikke sett et overbevisende argument for at det er veien vi skal gå.

Audun Lysbakken (SV) [10:39:54]: Jeg tror vi må ta et steg ut av diskusjonen om hvorvidt det er krigen eller markedet. Noen ganger er flere ting sant på én gang. Selvfølgelig er det krigen og Putins energiimperialisme som er årsaken til de løpske gassprisene i Europa, men

det kan også hende at denne situasjonen har avdekket at et fritt markedssystem for det som jeg tror de fleste mener er svært grunnleggende infrastruktur, passer dårlig nettopp i en sånn krise, og at vi derfor ikke må la den klare analysen som vi er enige om, nemlig at vi har Putin-priser på gass i Europa, og at ansvaret for det ligger ett eneste sted, nemlig i Moskva, hindre at vi tar en diskusjon om hvordan vi regulerer energisystemet vårt for å kunne motstå også en sånn situasjon. Jeg er glad for at statsministeren ikke lukker døren for den diskusjonen.

Betyr det at regjeringen nå, i tillegg til det utvalget som skal settes ned, konkret vil vurdere den typen reguleringstiltak?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:40:59]: Ja, det er kommet som innspill, så vi skal ha en gjennomgang og vurdere det.

Ja, det er grunnleggende infrastruktur, men for Norges del er det en grunnleggende infrastruktur som er avhengig av at vi har utveksling med andre land. Det tror jeg de fleste ser. Vi var et eget kraftrike fram til 1960. Ulike grunner gjorde det nødvendig å ha kontakt med Sverige, og siden 1990 har vi hatt nordisk samarbeid og etter hvert kobling til Europa. Det har i alle årene fram til 2020 gitt oss lave, stabile priser. Nå er det utfordringer, bl.a. koblingen til gassprisen. Det er en diskusjon som går i hele Europa.

Jeg tror ikke vi finner en særnorsk løsning på hvordan man kan koble gass fra strøm. I dag er realiteten at prisen på alt – kull, kjernekraft, gass – har gått opp i Europa, og det trekker strømprisen med seg. Det er åpenbart en oppgave vi må se på, ikke bare i Norge, men også sammen med de landene som er rundt oss, for vi er avhengig av at vi kan importere når vi har kraftbehov i Norge.

Presidenten [10:42:03]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:42:03]: En annen side ved en mulig framtidig regulering av kraften handler om strømselskapene. Denne høsten har vi sett flere eksempler på folk som har blitt lurt av strømsalgsselskaper som har opptrådt – jeg vil si – sleipt og uetisk, og som selger såkalte garantistrømsavtaler, hvor prisene justeres til langt over spottpris. Disse strømsalgsselskapene er egentlig et helt unødvendig ledd i vårt strømsystem, som også bidrar til at vi har et marked som er ekstremt vanskelig for folk å forstå. Noen av dem har i høst vist at de er villige til å gå langt for å øke egen profitt i en situasjon med svært høye strømpriser.

Hvis vi nå skal vurdere alt for å regulere bedre, vil statsministeren også vurdere å sette foten ned for de

unødvendige strømsalgsselskapene og opprette et statlig selskap i stedet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:43:10]: Ja, til det første, men jeg er ikke helt sikker på det andre.

Ja, jeg vil sette foten ned, og det har vi gjort. Avtaler mellom deg som strømkunde og strømselskapet skal være veiledende, ikke villedende. Vi har sett for mye av det siste. Det har vi gjort reguleringer av nå. Finanstilsynet er inne for å se at dette skjer i tråd med hva som er forventet oppførsel og atferd, og forbrukermyndighetene skal også gjøre det. Strømselskapene man kjøper kraft fra, skal drive med det og ikke alle mulige andre ting – og det skal være oppklarende og tydelig. Der forventer jeg å se resultater, og hvis ikke det skjer, må vi ta grep.

Hvorvidt ett stort, statlig strømselskap til alle kunder i alle deler av landet er veien å gå, er jeg ikke sikker på, for vi bor i et land med ulike soner, ulik krafttilgang og ulik kunnskap om hva som skaper kraft og formidler kraft. Jeg vil ikke utelukke alternativer, men per i dag vil vi stille krav til de selskapene som er, om at de skal veilede og ikke villed.

Presidenten [10:44:11]: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:44:14]: Jeg er sikker på det, så da får vi fortsette den diskusjonen.

Over til mat: Vi har sett en prisøkning på mat og drikke på opp mot 11,5 pst. på ett år, og nå står vi sannsynligvis foran en ny økning på et tosifret antall prosentpoeng. Mange, bl.a. forskere på matøkonomi, har åpnet for en diskusjon om hvorvidt prisøkningene har vært eller kan bli uforholdsmessig høye. Vi har i Norge en pristiltakslov som gir regjeringen makt til å gripe inn mot urimelige priser. Skal en kunne bruke den loven, må en ha innsyn i grunnlaget for prissettingen, innsyn i forhandlingene mellom leverandørene og kjedene.

Vil regjeringen nå, i lys av den voldsomme prisøkningen på mat og drikke, ta initiativ til økt åpenhet og mer innsyn i prissettingen og forhandlingene i dagligvaresektoren?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:16]: Svaret på det er ja. Vi har satt i gang en lang rekke tiltak, og jeg har også tidligere diskutert med representanten hva vi gjør overfor dagligvarebransjen i bredt – hvordan pris konkurransen skjer, forhold som at man kan nekte etablering av konkurrerende butikker i samme nabolag, og hvordan vi kan sette en stopper for slikt.

Matprisene i Norge har gått opp 11,5 pst., som representanten sa. Det er verdt å merke seg at for Sverige er tallet 18,1 pst. og for Danmark 15,3 pst. Så det er høyt

i alle land, og det skyldes internasjonale forhold, ikke bare forhold i Norge. Det er også knyttet til krigen, pandemien og leveringskjeder. Apropos mat: Den store uroen er jo sult for de delene av verden som ikke får mat, og hvor disse problemene blir så store.

Vi må jobbe med å få konkurranse i dette markedet. I februar kommer det nye priser, og vi må se hva utslaget av det er. Vi må følge med på åpenheten, og det kommer landbruksministeren, næringsministeren og resten av regjeringen til å fokusere sterkt på i ukene som kommer.

Presidenten [10:46:21]: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:46:22]: Det er riktig at prisstigningen har vært noe lavere i Norge enn i en del andre land. Det kan tyde på at også den norske matpolitikken, med et sterkt tollvern og en relativt stor grad av regulering, tjener oss godt nettopp i en krisetid som dette. Jeg er glad for at regjeringen følger opp det som har vært tema mellom SV og regjeringen i Stortinget flere ganger, at de sørger for at vi nå får den åpenheten i dagligvaresektoren som forrige regjering ikke ville sørge for.

Da er mitt neste spørsmål: Hvis vi nå har grunn til å tro at det avdekkes urimelig høye matpriser, er regjeringen villig til å ta pristiltaksloven i bruk og bekrefte at det er et helt reelt virkemiddel vi kan bruke i denne situasjonen i Norge? Jeg tror det er viktig å gi det signalet overfor de mektige dagligvarekjedene nå.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:47:24]: Jeg tror det er viktig at vi har kontakt med både de som produserer maten, de som viderebringer den til markedet, de store kjedene og butikkene der den havner. Her skjer det en prisutvikling som åpenbart ikke kommer han og hun som produserer maten, mest til gode. Det er flere ting vi må se på der.

Hvilke lover vi skal ta i bruk, kan ikke jeg stå og si nå, men jeg kan ikke se at det er grunn til å si at det er noe vi ikke skal ta i bruk i utgangspunktet. Hvis denne loven er anvendelig for å løse problemet der det ligger, skal ikke vi frasi oss muligheten for det. Nå må vi imidlertid ha en ganske tydelig kontakt mellom regjering og de ulike leddene av verdikjeden for å påvise hvor problemet oppstår – om det er ekstra, fordyrende effekter som ikke tjener forbrukeren, og som ikke blir gjenstand for den konkurransen som bør være, og hvilke tiltak som må settes inn på det området.

Presidenten [10:48:19]: Signe Bakke Sølberg – til oppfølgingsspørsmål.

Signe Bakke Sølberg (MDG) [10:48:27]: Miljøpartiet De Grønne mener det er uklokt å la strømprisen være

uavhengig av strømforbruket når vi ser at Statnett varslar om et kraftunderskudd allerede i 2027, som kan føre til rasjonering. Det er det jo ingen som vil ha. Vi ønsker å drive omfordeling gjennom andre støtteordninger, som gir mest til dem som har minst. Vi vet at vi ikke kommer utenom klokere og mer effektiv energibruk for å kunne begrense de mest katastrofale konsekvensene av de klimaendringene min generasjon og de under meg vil oppleve. Smartere energibruk vil også hindre unødvendige naturinngrep.

Stortinget ba i oktober regjeringen om å innføre en rekke sparetiltak for strøm. Regjeringen virker mer opp-tatt av å dele ut flere oljelisenser enn å følge opp dette. Spørsmålet mitt er: Hvordan skal regjeringen løse kraftunderskuddet vi nå går i møte, uten en storsatsing på strømsparing og effektivisering, og hvordan skal den hjelpe folk med å spare mer strøm?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:49:34]: Jeg synes dette er et godt og viktig spørsmål.

Jeg er helt enig i at vi nå må tenke på energiøkonomisering på nye måter. Jeg sier mer kraft, mer nett, mer enøk. Forbruket her i sørlige deler av Norge gikk ned med 10 TWh i fjoråret, så vi har fått en påminnelse om at dette ikke er et gode man bare kan bruke helt ubegrenset av. Vi har også satt et mål mot 2030 om at vi skal ha forbruket ned. Det målet hadde vi ikke før, nå har vi det: Vi skal ha det ned med 10 TWh. Hvorvidt vi kommer i en rasjonerings situasjon, er det ulike syn på. Det har kommet tre ulike rapporter nå. Den rapporten NHO nylig la fram, viser et kraftunderskudd med alle planene mot 2030. Statnett viser også at vi kan komme dit, mens NVE mener vi kan ha et kraftoverskudd.

Jeg er helt enig med representanten. Ved å fokusere veldig mye sterkere på energiøkonomisering, bruke Enova, bruke Husbanken, du og jeg i våre egne hjem, men også bedrifter og i nettutbyggingen, har vi et stort potensial for å bruke energien langt mer effektivt.

Presidenten [10:50:37]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:50:50]: Statsministeren hevder at regjeringen vil snu alle steiner for å få ned strømprisene, men det hjelper fint lite å snu steiner hvis du legger steinene tilbake på nøyaktig samme plass som de lå i utgangspunktet. Det legger i stedet stein til byrden for folk og bedrifter som sliter med skyhøye strømpriser. Jeg sikter her til at representanter for regjeringen gang på gang har avvist forslag om makspris og toprissystem på strøm for å få ned prisene.

På mandag uttalte representanten Per Olaf Lundteigen fra et av regjeringspartiene at det skal være lavere priser på strøm i Norge enn i Tyskland, at det er dette

som menes med Hurdalsplattformens formulering om at vi skal beholde konkurransefortrinnet med rimelig og fornybar energi. Han uttalte òg at det er noen i regjeringen som vil ha tysk pris i Norge.

Er statsministeren enig med Lundteigen i at vi skal ha lavere strømpriser i Norge enn i Tyskland, altså at prisforskjellen skal være slik at det er lavere strømpriser i Norge enn i Tyskland? Eller er statsministeren blant regjeringsmedlemmene som Lundteigen sikter til, når han hevder at det er medlemmer i denne regjeringen som ønsker tysk pris i Norge?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:52:25]: Erfaringen i alle år, også dette året og forrige år, viser at Tyskland har blant de høyeste strømprisene i Europa – sammen med Danmark og Hellas, tror jeg. Norge har blant de laveste. Regjeringens mål i Hurdalsplattformen er ikke satt opp mot enkeltland. Det er satt opp at vi har et mål om lave og stabile priser og konkurransefortrinn. Dit skal vi komme. Hvordan kommer vi dit? Mer kraft, mer nett, mer enøk – det er den strategien vi følger. Nå har vi en utfordring på kort sikt. Det løser vi gjennom forsøk, gjennom strømstøtteordning – den beste i Europa – og gjennom tiltak for å få vårt energimarked til å virke bedre.

Det å bli truffet av Per Olaf Lundteigen – det er jo et litt bevegelig mål, da, og jeg føler meg ikke truffet. Jeg kjenner egentlig ingen i min regjering som sier at det er et mål å ha høyere priser enn Tyskland. Jeg skjønner ikke hvor påstanden kommer fra engang. Poenget er at Norge har et væravhengig kraftsystem. Det er basert på at vi i normale år har et overskudd som vi kan dele med andre. Så har vi en stor elektrifiseringsutfordring framover. Vi trenger å bygge mer kraft, og vi er i tørrår avhengige av at vi kan ha utveksling med andre land, også med Tyskland, men kanskje i hovedsak med våre nordiske naboer.

Så igjen: Dette er veien å gå for at vi fortsatt kan sikre Norge konkurransefortrinn, som vi har hatt gjennom et århundre, med lave, stabile priser. Men det sjokket som er kommet i Europa av krigen, det sjokket som har kommet av bortfall av russisk gass, det som også følger av at det ikke er kommet nok fornybar kraft inn i dette markedet, bl.a. i Tyskland og andre land, det må vi jobbe for å rette opp. Inntil det må det være vårt mål å søke løsninger gjennom samarbeid – ikke ved å si at Norge skal gå tilbake til det vi var for mange, mange tiår siden, at vi var en egen energiø i Europa. Det er ikke forutsigbart og sikrer ikke forsyningen. Det vil kunne øke sjansen for rasjonering, og dit vil ikke regjeringen.

Sofie Marhaug (R) [10:54:23]: Det som Statnett advarer mot i sitt hyppig refererte brev, og som NVE også advarer mot i sine rapporter, er dårligere effektbalanse.

NVE skriver at de landene vi utveksler kraft med, går mot en enda dårligere effektbalanse fram mot 2030 enn det vi selv gjør. Så vi er nødt til å gjøre noe med effektbalansen hvis vi skal sørge for forsyningssikkerheten. Økt vindkraftproduksjon, som er det regjeringen – og for så vidt Høyre – peker på, er jeg ikke sikker på er det Statnett eller NVE egentlig ber om når de ber om økt og bedre effektbalanse.

Jeg lurar på om statsministeren kan gi et anslag for hvor mye kraft han mener vi skal produsere for å få ned prisene innenfor dagens europeiske markedsregime, og så lurar jeg på om statsministeren har helt andre og mer optimistiske anslag for hvordan vi kan produsere mer kraft for å få lavere priser i Norge enn i Tyskland, enn det NVE har.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:28]: Det jeg kan slå fast, er at statsministeren har helt andre ambisjoner for å bygge kraft enn det Rødt har. Vi er for å få mer vind fra land. Vi er for havvind. Rødt er mot begge deler. Hvor skal Rødt hente mer kraft fra? Hvordan skal Rødt bygge ut mer nett? Det er verdt å spørre om, men spørsmålet går til meg, så jeg skal svare på det – altså veien med å bygge ut mer kraft. Vindkraften kan bidra til bedre effekt, vi må ha bedre utnyttelse av vannkraftressursene våre – det finnes investeringsmuligheter som bedrer det, så vi kan få enda mer ut av det – og vi må komme i gang med sol.

Situasjonen er at denne regulerbare kapasiteten, vannkraft, er unik. De nye energiformene vi kommer til å få, er uregulerbare. Vi kommer til å ha mye i noen timer av døgnet og noen deler av året, og lite i andre timer av døgnet. Det kommer i stor grad til å være krevende og utfordrende å integrere det på en god måte. Det er morgendagens energiløsning som jeg tror kommer til å gi Europa potensial til et kraftoverskudd, og ikke et underskudd, når vi kommer noen år fram i tid.

Presidenten [10:56:34]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – Sofie Marhaug.

Sofie Marhaug (R) [10:56:36]: Jeg gjentar at økt vindkraftutbygging ikke løser problemene med effektbalanse. Men jeg har et annet spørsmål, for i Aftenposten i dag har forfatter Jan Kjærstad skrevet et åpent brev til statsminister Støre. Han stiller flere betimelige spørsmål ved regjeringens språkbruk og politikk, som Rødt langt på vei deler, og jeg vil gi statsministeren anledning til å svare på noen av spørsmålene i det åpne brevet her i spørretimen. I brevet står følgende:

«Vi bor langt mot nord, vi varmer opp husene våre med elektrisitet, og vi bruker elektrisitet til å lage mat. Hvorfor kan ikke da strøm ha en forutsigelig pris som gjenspeiler kostnadene ved å produsere den?»

Som Kjærstad gjentar i innlegget, koster det under 12 øre/KWh å produsere kraft i Norge, ifølge Olje- og energidepartementet selv. «Hvorfor skal den bli gjort om til marked?», spør Jan Kjærstad statsminister Støre.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:35]: Jan Kjærstad er en av mine favorittforfattere, og det vil være å undervurdere hans litterære kvaliteter om jeg på ett minutt skal svare på to helsider i Aftenposten til representanten Marhaug. Men Kjærstad skal få to sider med svar, og det har jeg allerede begynt å tenke på.

Spørsmålet er: Hvorfor kan vi ikke da ha en forutsigbar pris? Det grunnleggende svaret på det er at over tid har vi forutsigbare, lave priser, men et væravhengig energisystem har elementer av uforutsigbarhet. Det er dager da vannkraftmagasinene kan renne over av vann, og det er måneder etter tørrår da vi har for lav kapasitet.

Svaret på det er at vi må ha utveksling med andre land. Den forutsigbare prisen, det det koster å produsere, er én dimensjon. Måten vi styrer tusen vannkraftmagasiner på, skjer gjennom at vi bruker markedet og får signaler om hvor det er behov, og hvor det er muligheter for å levere. Da kan prisen være veldig høy i en time og i en annen time være veldig lav. Snittet skal være lavt, stabilt og forutsigbart, og dit skal vi komme.

Presidenten [10:58:40]: Sofie Marhaug – til oppfølgings-spørsmål.

Sofie Marhaug (R) [10:58:43]: Det statsministeren ikke svarer på, som han må svare på til flere enn Jan Kjærstad, som han må svare på til hele det norske folket, er hvorfor vi betaler europeiske priser på noe som i virkeligheten er veldig billig å produsere i Norge. Vi har, helt riktig, helt unike kvaliteter ved vannkraften vår, som med de flerårsmagasinerne vi har, er mye bedre og mer regulerbare enn f.eks. vindkraften. Flere av uttalelsene til regjeringen tyder på at det eneste svaret man egentlig har, er å bygge ut mer ustabil vindkraft. Én ting er at det gir økt behov for bedre effektbalanse, en annen ting er at det ikke hjelper på kort sikt. Som den britiske økonomen Keynes påpekte, er vi alle døde på lang sikt, så vi er nødt til å gjøre noe med prisene her og nå. Derfor lurar jeg på om statsministeren er enig med den britiske økonomen Keynes i at på lang sikt er vi alle døde?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:59:49]: Jeg skal ikke bruke ett minutt på å svare på det. Jeg tror Keynes der har rett, slik han med mye annet hadde rett. Han hadde klare mål for samfunnsstyringen av økonomien og å bruke markedet på en god måte. Det er fortsatt helt unikt å høre på Rødt, som snakker om bekymringen for å ha nok kraft, effektbalanse osv., og så har de ikke én

plan for å skaffe mer kraft – ikke én ambisjon om å gjøre det – og sier nei til alle de prosjektene som nå kommer. Men la det ligge.

Poenget er igjen at Norge er avhengig av forholdene i andre land. Vi må søke samarbeid med dem. Vi skal ha lavere priser, og vi har lavere priser over tid enn de andre landene i Europa. De skal være konkurransedyktige, men nå står vi i en krise. Jeg tror vi vil kunne komme ut av den krisen i løpet av et par–tre år, hvor Europa får opp fornybarproduksjonen sin, kommer videre med bedre samarbeid, bedre utveksling, mer kraft, mer nett og mer enøk. Men det å lukke Norge inne og tro at fordi det koster 12 øre å produsere – jeg vet ikke om det er riktig sum – er det det prisen bør ligge på, er ikke veien å gå. Det kommer til å skape rasjoneringsbehov.

Presidenten [11:00:55]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Guri Melby (V) [11:01:11]: Samtidig som bedrifter over hele landet har slitt med høye strømpriser og raskt skiftende rammebetingelser det siste året, har regjeringen og regjeringspartiene kastet bensin på bålet, skapt mer uro i næringslivet, noe som mildt sagt ikke inviterer til at flere investerer tid og penger til å bygge de lønnsomme bedriftene som samfunnet er avhengig av.

Som en rekke kommentatorer nå har påpekt, kan det virke som regjeringen i det nye året har gjennomført en retorisk U-sving og bestemt seg for å snakke pent om næringslivet og anerkjenne viktigheten av sterke, lønnsomme bedrifter.

Jeg frykter at vi nå ikke får en nødvendig storrengjøring av politikken, men at det er snakk om en glansvask av retorikken. Det er selvsagt bra, men mer silkemyk tale er ikke godt nok. Vennlige ord om norsk næringsliv endrer ikke uvennlig næringspolitikk. Så langt jeg er kjent med, skal regjeringen også i 2023 gjøre opp regningen i året som kommer, med et parti som snilt sagt ikke setter utvikling av næringslivet veldig høyt på prioriteringslisten.

Gjennom høsten har SV sikret regjeringen parlamentarisk grunnlag for økte skatter for næringslivet og innstramming av en rekke regelverk, noe som gjør det vanskeligere å ansette de folkene man trenger. Det er så langt ingen signaler om at politikken som ligger til grunn for frustrasjonen i næringslivet, skal endres – kun forsterkes.

Mitt spørsmål er som følger: Vil statsministeren følge opp regjeringens endring i retorikk om betydningen av norsk næringsliv med faktisk politikkendring og ikke øke skattene videre for norsk næringsliv?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:03:05]: For norsk næringsliv er skattenivået i Norge stabilt og konkurransedyktig. Selskapsskatten er 6 pst. lavere nå enn

den var for et antall år siden. Det ligger fast i dette budsjettet.

Det viktigste for norsk næringsliv i dag er å ha en regjering som er på parti med dem når det gjelder å skape og dele. Da skal de ha stabile rammevilkår når det gjelder skatt, og de skal ha en regjering som stiller opp for å holde prisstigningen i sjakk, komme tilbake til en stabil prisutvikling og hindre at rentene øker. Nå kan det se ut som prisstigningen stopper opp, og at behovet for fortsatte renteøkninger da blir begrenset. Norske bedrifter har gjeld, noe som betyr at enhver prosent økning av renten er 10 mrd. kr ekstra i kostnader. Næringslivet har regjeringen på laget i den viktigste oppgaven for å løse det spørsmålet.

Til det å skape og dele: Det å skape må vi for å kunne dele, men måten vi deler på, er også viktig for måten vi klarer å skape på. Vi har fått 100 000 flere i jobb i året som gikk. Gjennom tiltakene vi har innenfor skole og utdanning, og arbeidet for å få folk utenfor arbeid inn i arbeid jobber vi for å avdempe det problemet næringslivet i dag har med å få tak i nok kvalifiserte folk.

De små og mellomstore bedriftene, ryggraden i verdiskapingen i Norge, de store bedriftene vi nå åpner opp for, og som spiller en sentral rolle i det store, grønne skiftet, fornybarsatsing, havvind, en grønn næringssatsing vi har lagt fram i sju forskjellige sektorer med en lang rekke tiltak, og virkemiddelapparatet giret inn mot det – denne regjeringen er en støttespiller for det næringslivet.

Retorikken mot at vi innfører grunnrenteskatt på to superlønnsomme næringer, får vi ta til etterretning. Det er riktig å gjøre det; det er rettferdig å gjøre det. For resten av næringslivet er det altså stabilitet og forutsigbarhet som teller, og det får de med denne regjeringen.

Guri Melby (V) [11:05:12]: Hvis skatteøkningen på 46 mrd. kr på én høst er kjennetegnet på stabile rammevilkår, tror jeg mange kan bli bekymret for hva som venter i året som kommer, for blant de viktigste rammevilkårene er jo nettopp skatte- og avgiftssystemet. Rett før jul avleverte skatteutvalget sin rapport, en rapport jeg håper fører til refleksjon hos flere partier, også mitt eget parti, Venstre. Der foreslås det en rekke grep for å sikre et skattesystem som bidrar til nettopp vekst, bedre fordeling og ikke minst også grønn omstilling. På Arbeiderpartiets nettside begrunner man at partiet var med på skatteforliket fra 2016 med at det er viktig å ha et stabilt skattesystem i Norge som ikke stadig snus opp ned. Jeg vil bemerke at stabilitet i skattesystemet ikke har vært det fremste kjennetegnet ved regjeringen i høst.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Vil regjeringen invitere til et bredt forlik – slik Arbeiderpartiet var med

på i 2016 – om skatteutvalgets rapport, for å skape forutsigbarhet for næringsliv og folk om skatte- og avgiftssystemet?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:06:17]: Det kan umulig kalles et sjokk at denne regjeringen hentet inn noe av de ekstraordinært høye kraftinntektene fra kraftselskapene, som i hovedsak er offentlig eiet, for bedre fordeling i fellesskapet. Det var på tide at det kom en regjering som sa at en veldig lønnsom – og all ære til dem – havbruksnæring skal bidra med grunnrenteskatt. Det er hovedtyngden av det som er på skatt. Så har vi en midlertidig ekstra arbeidsgiveravgift for inntekter over 750 000 kr, som er bedriftenes bidrag til spleiselaget for å møte de store utfordringene vi hadde i fjor. La oss nå kalle det ved det rette navn. Det var nødvendig å gjøre det i den tiden vi var i.

Skatteutvalget har levert en omfattende rapport. Den er sendt på høring. Jeg har ikke tenkt å legge opp til noe mer enn at vi skal lytte til den høringsrunden, ha en oppsummering av et veldig detaljert og omfattende materiale, og så kommer regjeringen tilbake til Stortinget for å se om det er grep man skal gjøre, samlet eller enkeltvis, når vi har sett utfallet av det.

Presidenten [11:07:15]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Guri Melby.

Guri Melby (V) [11:07:17]: Jeg registrerer at statsministeren ikke gir noe svar som vil være en tydelig tilbakemelding til næringslivet om hva som skal skje i 2023, men jeg skal gi statsministeren en sjanse til.

En av de svakest begrunnede og mest overraskende endringene som skjedde i statsbudsjettet i fjor, var nettopp, som statsministeren selv nevnte, økningen i arbeidsgiveravgiften. Den er ikke omfordelende, den griper inn i lønnsdannelsen, og den rammer særlig kompetansebedrifter, som vi vet er viktige for å bygge framtidens grønne næringsliv. Selv LO har gått imot denne økningen. Til tross for at regjeringen har vært tydelig på at den skal være midlertidig og situasjonsbestemt, har regjeringen ikke til nå lovt at den skal fjernes til neste år. Dette mener jeg er nok et eksempel på uforutsigbarhet. Hva er det bedriftene skal planlegge for i sine budsjetter for 2024?

Mitt spørsmål er: Vil statsministeren love at den økte arbeidsgiveravgiften fjernes til neste år, eller allerede ved framleggelsen av revidert nasjonalbudsjett i vår?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:08:14]: Vi hadde i 2022 ekstraordinære utgifter knyttet til Ukrainaflyktninger, forsvar og strømstøtte, og vi skulle, i motsetning til den regjeringen representanten Melby var en del av, ikke bruke mer oljepenger, for å holde pris-

veksten nede. Det krevde et stort spleiselag. Regjeringen bidro ved at vi la valgløfter til side. Vi utsatte byggeprosjekter. Det er ikke populært når det gjelder verken vei eller bygg. Offentlig sektor bidrar fordi de må spare inn og effektivisere, for de blir ikke kompensert fullt ut for at det er prisvekst. Jeg har vært helt åpen på det. De sju milliardene fra denne arbeidsgiveravgiften var bedriftenes bidrag til det spleiselaget. Slik fungerer Norge. Det er en fordeling, det er et spleiselag, og på den måten kan vi fordele rettferdig.

Representanten sier at det er uklart hva som skjer i 2023. Kortene er meldt, budsjettet er vedtatt. Bedriftene vet hva de har i 2023. Det vi har gjennomført på skatt når det gjelder omfordeling, står veldig detaljert presentert i Hurdalsplattformen. De som har lest den, har sett hvordan denne regjeringen har en plan, et arbeid for omfordeling, rettferdig fordeling, og det er det vi gjennomfører.

Presidenten [11:09:20]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:09:36]: Den siste uken har det kommet fram mange eksempler på stramme tider for mange familier. Det som kanskje har gjort sterkest inntrykk på meg, var gutten som kom med en pose med panteflasker, med spørsmål om å få lov til å være med på fotball. Det var måten han kunne betale kontingenten på. Mental Helse forteller at barn og unge ringer mer enn noen gang, fordi de er så bekymret for økonomien til foreldrene. Det skal ikke være sånn i Norge at unger må samle flasker for å kunne være med på fotball, skape tilhørighet, få sosialt nettverk, kjenne en plass hvor de er unger.

Regjeringen har fjernet fritidskortet, som ville vært til hjelp for disse ungene. Mens andre europeiske land opplever tap som følge av energikrisen, har Norge store gevinster som kan fordeles på dem som trenger det aller mest. Skape og dele, sa statsministeren. Vi skulle tro at Norge i en sånn situasjon f.eks. hadde gitt mer strømstøtte enn våre naboland – men nei. Norge gir mindre strømstøtte – i andel av BNP – enn gjennomsnittet i Europa. Kristelig Folkeparti foreslår en redningspakke, med økt strømstøtte, fritidskort som gir ungene mulighet til å delta, og direkte tilskudd til idrettslagene, nettopp fordi vi tror det er en innsats for framtiden. Er det rettferdig at unger skal komme med panteflasker for å få være med i det sosiale nettverket?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:11:37]: Nei, det er ikke rettferdig, og det er hjerteskjærende å se. Vi ønsker at idretten skal være tilgjengelig for alle, at det er en plattform for integrering, deltakelse og sosial tilhørighet. Jeg er etter pandemien urolig for de årsklassene

blant de unge som falt ut av aktiviteter, idrett, frivillighet, hvor det er krevende å få dem tilbake. Det er et uttrykk for at det i landet vårt i dag er noen som opplever de økte prisene særlig hardt. Det rammer levekårene deres, og vi må møte det. Det har regjeringen full oppmerksomhet rundt.

La meg bare si: Vår strømsøtteordning tar den største andelen av strømregningen til folk, tror jeg, av noe land i Europa. Vi tar altså 90 pst. over 70 øre, og det har ført til at de prisene vi har i Norge, det man sitter igjen med å betale, er lavere enn i de aller, aller fleste land.

Det handler om det store grepet. Vi må få flere folk i jobb, vi må ha gode velferdsordninger som treffer folk i det livet de lever, og vi må ha rettferdig skatt. Vi har altså gjort noe på en lang rekke områder innenfor levekår og for dem som er mest utsatt, knyttet til bostøtte, knyttet til støtte til minstepensjonister, enslige forsørgere, barnetrygd osv., pluss at barnehager og skolefritidsordning er blitt rimeligere. Dette er tiltak som treffer familiene og gjør det mulig å delta, og kommer dem som er aller mest utsatt, til unnsetning.

Tilbake til spørsmålet representanten begynte med: Jeg tror vi har en særlig utfordring med hensyn til idrett, deltakelse, frivillighet. Vi har lagt vekt på å sørge for at vi også får skjermet dem for strømavgifter, men vi kommer til å trenge nye grep for å kunne aktivere de frivillige og legge til rette for at terskelen inn er lav, at ikke regningen for å delta i et idrettslag blir så høy at man blir holdt ute om man kommer fra en familie med dårlig økonomi.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:13:37]: Jeg er enig i mye av det som er gjort. Samtidig skulle vi ha gjort mer av det. Finansdepartementet og SSB sier at vi kan øke barnetrygden enda mer, vi kan gi økt strømsøtte, og vi kan faktisk også øke minstepensjonen uten at det har nevneverdig innflytelse på renter og inflasjon. Det er bra. Men regjeringen reduserer strømsøtten til idrettsanlegg allerede i april. Det hjelper ikke gutten med tomflaskene at regjeringen ser på, for det er nå regningen for medlemskontingenten i fotballaget skal betales.

Mitt spørsmål er: Hvilken plan har regjeringen for å hjelpe alle dem som ikke får effekt av det som til nå er gjort?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:14:32]: Jeg har redegjort for at det for regjeringen er viktig at velferdsstaten er der for alle, og at de som har særlige behov, får en særlig oppfølging. Det mener vi vi har vist måned for måned gjennom et år hvor daglige utgifter har økt, særlig knyttet til strøm, men også mat, ved at vi har fattet vedtak her i Stortinget, i budsjettet, som er de tiltakene vi har som treffer best dem som er mest utsatt.

Vi har fått en diskusjon om arbeidslinjen i Norge. Jeg vil holde fast ved at for meg er arbeidslinjen et ut-

trykk for at velferdsstaten setter folk i stand til å jobbe, legger til rette for at de kan gjøre det. Det viktigste for at man unngår fattigdom blant barn, er at foreldre unnslipper fattigdom. Derfor er oppmerksomheten om å få folk i jobb og gi dem kvalifisering et veldig viktig tiltak, i tillegg til at de ytelsene som blir gitt til folk med særlige behov, er der og kan svare ut den livssituasjonen de opplever. Det har regjeringen fokus på, og jeg mener vi har levert veldig bredt på det gjennom året.

Presidenten [11:15:25]: Det blir oppfølgingsspørsmål – Olaug Vervik Bollestad.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:15:27]: Regjeringen økte i samarbeidet med SV noe av barnetrygden, men vi vet at barnetrygden er den kanskje beste måten å hjelpe flest unger ut av barnefattigdom på. Vi som fulgte med på nyhetene, så den enslige moren som ikke fikk den hjelpen hun skulle ha fra kommunen, men idrettslaget stilte opp. Regningen vi som samfunn får, blir enda større i framtiden hvis ungene våre nå faller utenfor. Da får vi flere med psykiske utfordringer, og vi får større sosiale forskjeller.

Mitt spørsmål er: Har regjeringen nå noen planer for disse ungene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:16:17]: Jeg er nødt til å minne om at representanten Bollestad var en del av et flertall som gjennom åtte år satt og så på at forskjellene økte i Norge, der de store skatte-kuttene ble gitt til dem som hadde mest. Det har vi snudd. Nå er skattepolitikken omfordelende og rettferdig. Det er et viktig bidrag for å redusere forskjeller og til å skaffe inntekter til fellesskapet, slik at vi kan stille opp på de ulike delene av samfunnet hvor mennesker møtes, og hvor det ligger til rette for aktivitet.

Barnetrygden har vi vært inne på. Idrettslag skal ha den støtten vi har gjennom breddeidretten i Norge. Toppene vi feirer, er avhengig av at vi har bredde, at vi har frivillighet, at vi har deltakelse. Veldig mye av det er basert nettopp på frie og villige mennesker som stiller opp, hvor det ikke er staten som avgjør det, men forholdene er lagt til rette for at vi har gode idrettslag, og at de har et samspill med kommunen. Da handler det også om kommuneøkonomi og hvem det er som prioriterer i kommunene, for å se idrettslagenes store betydning for aktivitet blant ungdom.

Presidenten [11:17:15]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:17:28]: Nå er situasjonen i norske sykehus krevende. 2023 starter med at flere sykehus har hevet beredskapen, pågangen av pasienter er stor, og samtidig er sykefraværet høyt blant

helsepersonellet. En krevende situasjon i sykehusene avhjelpes på ingen måte av en svak sykehusøkonomi med lave ambisjoner på vegne av pasientene. Fire sykehus planlegger for å gå i minus i 2023. Samtidig har mange pasienter ventet lenge på helsehjelp. Noen har fått utsatt behandling på grunn av pandemien. Andre venter lenge på grunn av etterslepet av pandemien. Vi gikk ut av 2022 med økende ventetider på alle områder, og dessverre kan det gå fra vondt til verre i 2023. Høyre mener det er alvorlig at pasienter venter for lenge på helt nødvendig behandling. I ventetid ligger tapte muligheter og usikkerhet, og livet settes for mange på vent.

Situasjonen blir særlig krevende når regjeringen avviker fritt behandlingsvalg uten å erstatte den tapte kapasiteten gjennom økte anbud. Slik reduserer regjeringen kapasiteten i den offentlig finansierte helsetjenesten. Slik skapes også mer ulikhet i helse fordi de med god råd eller helseforsikring slipper unna helsekøene ved å ha tilgang på den private behandlingsskapasiteten, mens alle andre henvises til en lengre offentlig kø.

Jeg vil kjempe for en helsetjeneste der alle kan ha tililit til at de får hjelp når de trenger det, uten å måtte ha helseforsikring, uten å måtte ha en tjukk sparekonto. Jeg lurer på hvor smerteterskelen til regjeringen er. Når er kapasiteten så sprengt og ventetidene så lange at statsministeren og regjeringen vil ta i bruk mer av den ledige kapasiteten hos private som står klare til å bidra?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:19:31]: Jeg vil bruke anledningen til først å sende en varm takk til dem som nå er på jobb i sykehusene. De gjør en enorm jobb i en tid hvor vi har høye innleggelsestall som følge av covid, som følge av influensa, faktisk høyere enn for covid, og som følge av RS-viruset – en enorm belastning. Det er på tampen av at vi er på vei ut av en pandemi som har krevet veldig mye av dem som jobber der, og det er høyt sykefravær blant de ansatte. Mange av sykehusene står i en krevende situasjon, og de fortjener vår takk og støtte.

Sykehusbudsjettet for neste år ville i normale tider vist en solid økning, men det er ikke normale tider. Det er en prisøkning som også treffer sykehusene. Representanten Solberg, representanten Trøens partileder, sa at regjeringen ikke har tatt offentlig sektor med i dugnaden. Jo mer jeg tenker på det, jo mer urimelig blir det utsagnet når man ser på sykehusenes situasjon, for de skal møte en hverdag og et behov hvor de ikke kan velte kostnadene over på noen kunder. De skal levere gode tjenester. Derfor var regjeringen på tampen av året opptatt av å øke bevilgningen til sykehusene med 2,5 mrd. kr i nysalderingen, som gjorde at de kom ut av 2022 rimelig i balanse. Så blir 2023 krevende. Det er ingen tvil om det. Særlig er vi oppmerksom på situasjonen i Helse Nord. Vi følger med på

det og sykehusene der. Dette må regjeringen ha et veldig nært blikk på, og vi følger det opp gjennom dialog med sykehusene, egentlig uke for uke. Så får vi se senere i året om det kommer til å kreve behov for nye tiltak.

Svaret på dette er ikke å se om man kan bruke ledig kapasitet i det private. Sykehusene kjøper tjenester for 17 mrd. kr i året fra private. Det synes jeg er bra. Det skal fortsette. Men sykehusene og det offentlige har ansvaret for å se helheten. Fritt behandlingsvalg ga ikke de svarene. Det var dårlig bruk av penger. Evalueringen regjeringen selv gjennomførte, viste at de ikke nådde de målene de skulle nå. Nå gir vi de pengene tilbake igjen til sykehusene. De kommer til å kunne prioritere mer helhetlig, og det er bra for pasientene.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:21:35]: Når man hører statsministeren snakke om sykehusøkonomien, skulle man nesten tro at man lagde budsjettet i et vakuum. Det gjør man jo ikke. Vi har nettopp vedtatt et budsjett for 2023. Alle forhold iberegnet: At det er en krevende situasjon i sykehusene, skyldes en svak sykehusøkonomi. Jeg tenker på alle de ansatte i norsk helsetjeneste som nå står med store utfordringer. Aftenposten har funnet ut at det er 200 pasienter som ligger på korridor, bad eller kontor i norske sykehus. Jeg føler ikke at statsministeren svarer på spørsmålet. Realiteten er at sykehus avviker anbud. Helse Vest har f.eks. avlyst alle anbud innenfor kirurgi. Mener statsministeren at det øker kapasiteten i den offentlig finansierte helsetjenesten, eller mener han at kapasiteten da minsker?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:22:40]: Det gir ikke mening når representanten sier at regjeringen ikke fulgte med på sykehusøkonomien gjennom 2022, når vi et par uker før nyttår bevilget 2,5 mrd. kr ekstra i salderingen for å hjelpe dem ut av 2022 og inn i 2023. Det faller egentlig på sin egen urimelighet.

Jeg har tillit til at Helse Vest må gjøre de vurderingene av hvordan de best skal kunne løse de oppgavene de har, enten det er innenfor kirurgi eller på andre områder, for å kunne møte pasientbehovene. Vi har ulike helseregioner, og de har det ansvaret og gjør de vurderingene. Jeg har veldig respekt for at sykehusene, som la planer i første halvår, har måttet revidere dem i andre halvår når vi ser utviklingen i prisbildet. Forhåpentligvis kan det ha nådd sin topp og være på vei ned. Det understreker igjen hvor viktig det er for finansministeren, meg og resten av regjeringen å lykkes med å tøylen pris- og kostnadsveksten. Da er det det som får oppmerksomheten. Det er viktig for næringslivet, det er viktig for offentlig sektor, og det er viktig for sykehusene. Det å si at det er den private delen og den ubrukte kapasiteten som vil løse denne utfordringen, er som sagt feil, og det er gal prioritering.

Presidenten [11:23:45]: Det åpnes for oppfølgings-spørsmål – Tone Wilhelmsen Trøen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:23:45]: I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023 står det svart på hvitt at man ikke har som mål å redusere ventetidene. Det er et viktig mål for Høyre, og det gjorde vi også i regjering. I sitt alternative budsjett for 2023 foreslo Høyre å styrke spesialisthelsetjenesten med 917 mill. kr, hvorav 300 mill. kr skulle øremerkes til kjøp av kapasitet hos private aktører som har avtale med det offentlige. Dette kan gjøres gjennom å øke antallet anbud og avtaler. Høyres forslag om kjøp av ledig kapasitet vil legge til rette for at flere, uavhengig av lommeboka, får tilgang til raskere helsehjelp. Det er fortsatt svært uklart for meg og for oss hva som egentlig er regjeringens plan nå for å ta igjen det stadig økende etterslepet, og for å sikre at ventetidene ikke øker.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:24:43]: Det er å sikre sykehusøkonomien og å gi et mandat til helseregionene om å planlegge bruken av ressursene på best mulig måte, få ansatt og rekruttert folk, komme seg gjennom denne krevende vinteren og sørge for at kapasiteten blir brukt der behovet er størst.

Representanten Wilhelmsen Trøens svar er at utfordringene vi har med ventetid, løser vi ved å sette penger ut til det såkalt ledige tilbudet blant private. Jeg leser ikke bildet på den måten. Det brukes tjenester fra private og ideelle, men skal vi bruke det på den best mulige måten, må det være et ansvar for å koordinere det et sted, og det må være i fellesskapets sykehus. Det må være de enkelte sykehusene og helseregionene som legger de planene. Der er regjeringens plan en solid helseøkonomi – vi skal følge den måned for måned framover dette året og se om det er behov for å gjøre endringer – og tillit til at de som har dette ansvaret, gjør den rette planleggingen ut fra sin regions behov.

Presidenten [11:25:43]: Tone Wilhelmsen Trøen – til oppfølgings-spørsmål.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:25:45]: Jeg opplever at statsministeren og regjeringen forsøker å fremstå pragmatiske når det gjelder det å ta i bruk den kapasiteten som ligger der, men realiteten er jo en annen. Vi ser at man avviker anbud, og vi ser at man ikke er villig til å lene seg på den kapasiteten som ligger der, og som da – fram til man endrer syn og politikk – blir mer tilgjengelig for dem som har penger og helseforsikring, men ikke tilgjengelig for dem som trenger en offentlig finansiert helsehjelp. De trenger hjelp nå, ikke om svært lenge.

Dette er også et spørsmål som handler litt om bærekraften i norsk helsetjeneste i årene framover. Arbeider-

partiet ser ut til å forlate den lange tradisjonen med at man ser at den totale kapasiteten i helsetjenesten handler om et godt offentlig-privat samarbeid.

Tror statsministeren at det på sikt vil være mulig å sikre en bærekraftig helsetjeneste uten å stimulere til og jobbe for et godt offentlig-privat samarbeid?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:26:51]: Det er alltid klokt å arbeide for et godt offentlig-privat samarbeid, men det representanten sier her, avdekker litt av hva dette handler om. Hun sier at man skal lene seg på kapasiteten i det private. Det er jeg uenig i. Vi skal lene oss på at vi har et sterkt offentlig tilbud som bruker kompliserte sykehusressurser på en god måte. Å splitte opp det og ha en direkte finansiering fra Sykehuset Telemark ut til knoppskytinger som skjer rundt omkring i den regionen, med uforutsigbarhet for sykehuset og helsepersonell som tappes, det er å lene seg på noe som ikke er stabilt og godt.

Det kjøpes som sagt tjenester for rundt 17 mrd. kr i dette helsevesenet. Det er ikke Arbeiderpartiet imot. Tvert imot: Der det er gode tilbud, en alternativ tilnærming og alternativ behandling, innen rus, psykiatri, osv., kommer vi til å se en lang rekke av disse tilbudene, og pasientene har valgfrihet til å velge hvor det skal være. Men prioriteringen må være politisk og overordnet, og den må gjøres av dem som har fagmyndighet og kan se helheten. Det er det som skal til for at dette gode, offentlige helsetilbudet vårt skal videreføres.

Presidenten [11:27:56]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:28:00]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:28:01]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i sappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Helge André Njåstad til finansministeren, er overført til fiskeri- og havministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 9, fra representanten Morten Stordalen til samferdselsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Olve Grotle (H) [11:28:26]: «I Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Biomarint forum og flere andre sine høyringsinnspel til regjeringa sitt forslag til grunnren-

teskatt på havbruk blir det bedt om at regjeringa greier ut andre modellar, mellom anna ein alternativ modell som ein variant av den færøyske grunnrenteskattmodellen. Ein slik modell vil òg kunne gi eit skatteproveny likt regjeringa sitt forslag, om lag 3,65–3,8 mrd. kr.

Vil regjeringa nå greie ut og vurdere andre modellar for grunnrenteskatt på havbruk, mellom anna ein variant av den færøyske modellen?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:29:02]: Regjeringens forslag om grunnrenteskatt på havbruk går inn i en lang og sterk norsk tradisjon, der fellesskapet og lokalsamfunn får en andel av verdiene som skapes ved at noen får bruke våre felles naturressurser og tjene penger på det. Når svært lønnsomme næringer bidrar litt mer gjennom en grunnrenteskatt, kan andre skatter reduseres. Det bidrar til å styrke vekstevnen til norsk økonomi. Grunnrenteskattene for vannkraft og petroleum har tjent Norge godt og viser at det er en velfungerende måte å beskatte store overskudd på.

Vi sendte på høring en overskuddsbasert grunnrenteskatt fordi denne ikke står i veien for nye investeringer i havbruk. I grunnrenteskatten vil staten dekke den samme andelen av kostnadene som den mottar av inntektene. Når grunnrenteskatten utformes på denne måten, vil aktivitet som er lønnsom før grunnrenteskatt, også være lønnsom etter grunnrenteskatt. Skulle havbruksvirksomheten gå med tap, f.eks. på grunn av lakselus eller sykdom, vil staten dekke sin del av underskuddet.

Forslaget om grunnrenteskatt på havbruk skal styrke kystsamfunnene, som vil få mer igjen for å legge til rette for havbruksvirksomhet. Dessuten sørger regjeringen gjennom høringsforslaget for at grunnrenteskatten skjermer de aller minste aktørene gjennom et stort bunnfradrag.

Høringen av grunnrenteskatten er nå avsluttet, og departementet har mottatt over 400 høringsinnspill. Jeg har vært ute og møtt flere av aktørene, og mange av de andre statsrådene har vært ute og møtt mange aktører. Kommuner som har oppdrett, og også vi, både i Finansdepartementet og i andre departement, har arrangert en mengde møter med ulike aktører innenfor næringen. Departementet er godt i gang med å vurdere høringsinnspillene som er kommet inn, og vi vil vurdere alle innspill skikkelig før vi legger fram et endelig lovforslag om grunnrenteskatt på havbruk i løpet av våren.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Olve Grotle (H) [11:31:07]: Eg oppfattar svaret slik at ein ikkje vil vurdere andre modellar.

Det er kome inn 400 høyringssvar, som finansministeren nettopp nemnde. Nesten alle av desse kjem

med kritikk av fleire sider ved regjeringa sitt forslag og seier at det vil hindre vekst og utvikling. Næringa har vilje til å betale meir, men meiner altså at f.eks. ein grunnrentemodell å la den ein har på Færøyane og Island, vil vere betre enn regjeringa sitt forslag.

Finansministeren har jo tidlegare sagt at ein vil invitere næringa med på å betale meir. Vil det ikkje då vere å utvise manglande respekt for denne næringa når ein ikkje eingong vil vurdere andre modellar?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:31:56]: Grunnskissen som vi har sendt ut på høring, ligger til grunn for det arbeidet vi gjør. Så er det nettopp fordi vi mener at dette er en fantastisk næring som skaper store verdier – det er veldig mange dyktige folk, den er viktig for kystsamfunn og lokalsamfunn etter nesten hele den lange kysten vår – at vi har brukt mye tid. Fiskeriminister Bjørnar Skjæran har hatt veldig mange møter, jeg som finansminister har hatt mange møter, og også statsministeren har prioritert å ha enkelte møter, i tillegg til de andre statsrådene.

Vi skal lande på en modell som gir forutsigbarhet og trygghet – og jeg skjønner jo at det kan være motstand mot at en må bidra litt mer – og der en stor del av inntektene altså kommer tilbake til kysten og kystfylkene og kommunene. Det er viktig at også kommunene ser at det å legge til rette for havbruk er noe som, i tillegg til å skape de arbeidsplassene det gjør, også skaper mer langsiktige inntektsstrømmer for kystsamfunnet. Det vil også tjene havbruksnæringen over tid, for det gjør at man ser lokalt at dette er noe man tjener på.

Olve Grotle (H) [11:32:58]: Eg forstår det slik på finansministeren at ein framleis vil halde fast ved sin modell.

Regjeringa har sagt at forslaget regjeringa har kome med, vil gje mellom 3 mrd. og 6 mrd. kr, men har ikkje vore villig til å vise desse utrekningane som departementet har gjort. I fleire av høyringssvara blir det hevda at forslaget frå regjeringa vil gje tre gonger meir i skatteinngang – ja, faktisk over 10 mrd. kr. Det er grunn til å spørje om det er dette som gjer at ein absolutt vil halde fast ved den modellen ein har lagt fram, og altså ikkje vil lytte til næringa, som trass i betalingsvilje ønskjer å få vurdert ein annan modell.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:33:52]: Nå går vi, som jeg også sa i svaret mitt, gjennom de ca. 400 høringsuttalelsene. Parallelt med høringen har vi også valgt å bruke mye tid med kystkommuner og mange enkeltelskap, både med de aller største og med mangfoldet av de små. Så både jeg som finansminister og fiskeri- og havbruksministeren har brukt mye tid også i direkte dialog, for det kan jo være like nyttig som de skriftlige innspillene.

Vi ønsker en overskuddsbasert modell, og de beregningene vi har lagt til grunn, har bakgrunn i de tallene som står i dokumentet. Så håper jo vi – og det er regjeringens mål – at det skal bli mer investeringer, mer satsinger og aktivitet i norsk havbruksnæring framover. Den auksjonen vi hadde før jul, viser at det var sterk vilje til å investere. Vi gjorde dette i forlengelsen av nettopp det vi har sagt, vi mente at en større andel av inntektene skal komme tilbake til kommunene, noe vi også gjorde da vi fordelte de inntektene på en annen måte enn Høyre valgte. Vi ga mer tilbake til kystsamfunn og lokalsamfunn enn det Høyre valgte da de satt i regjering.

Spørsmål 2

Presidenten [11:34:58]: Spørsmål 2, fra representanten Helge André Njåstad til finansministeren, er overført til fiskeri- og havministeren som rette vedkommende.

Helge André Njåstad (FrP) [11:35:14]: Mitt spørsmål til fiskeri- og kystministeren er:

«Stortinget vedtok før jul følgende: «Stortinget ber regjeringen om å ikke skrinlegge prosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet på Dokken-området i Bergen.»

Hvordan følger statsråden opp dette, og hva er ambisjonene for realisering av prosjektet?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:35:37]: Som fiskeri- og havminister er jeg opptatt av havbyen Bergen og ikke kystbyen Bergen, som det kunne høres ut som representanten tenkte på.

Stortinget vedtok ved behandlingen av statsbudsjettet for 2021 å starte et forprosjekt for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet i Bergen. Vedtaket i forbindelse med behandlingen av årets budsjett innebærer at forprosjektet blir videreført.

Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet har sentrale roller i forvaltning og utvikling av sjømatnæringene. For at etatene skal kunne gjennomføre samfunnsoppdraget på en god og effektiv måte, er det viktig og nødvendig å ha hensiktsmessige lokaler. Ambisjonen for prosjektet er å sørge for at Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet har tilstrekkelige arealer og hensiktsmessige og framtidsrettede laboratorier og kontorarbeidsplasser. Forprosjektet legger opp til at de to virksomhetene skal samlokaliseres på Dokken i Bergen. En samlokalisering vil legge til rette for å utvikle videre det gode samarbeidet mellom Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet.

Det er satt i gang dialog mellom staten og Bergen kommune om opsjonsavtale for tomt på Dokken. Den-

ne dialogen vil videreføres. Ifølge opprinnelig framdriftsplan skulle forprosjektet sluttføres innen sommeren 2024 og kvalitetssikres høsten 2024. Statsbygg vurderer nå hva som er en realistisk framdriftsplan. Framdriften avhenger også av Bergen kommunes planprosesser knyttet til Dokken-området.

Regjeringen følger opp Stortingets vedtak ved å videreføre forprosjektet for samlokalisering av Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet. På grunnlag av forprosjektet og kvalitetssikringen av dette vil regjeringen og Stortinget så kunne ta endelig stilling til byggeprosjektet.

Helge André Njåstad (FrP) [11:37:37]: Sjølvsagt er det havbyen Bergen me snakkar om, og det er flott at Sosialistisk Venstreparti fekk regjeringsspartia med på at det kvileskjeret regjeringa tok initiativ til, blei kortast mogleg. Eg registrerer at engasjementet for å vareta interessene til Vestlandet kunne vore større frå regjeringa. Eg merkar at det er lite trykk og engasjement knytt til dette, så eg håpar at ein ikkje berre viser til prosessar, men at ein engasjerer seg i no å visa vestlendingane, Bergen og desse institusjonane at det er viktig at ein får til denne samlokaliseringa, at ein får til å byggja ut, og at ein i tillegg inviterer inn Akvariet, slik at ein får eit samanhengjande miljø på Dokken.

Spørsmålet mitt er: Vil ministeren engasjera seg i at ein får fortgang, at ein ikkje berre skal greia ut og koma tilbake til ting, men at ein òg viser engasjement, slik ein gjorde når det gjaldt Ocean Space Centre i Trondheim, der ein snudde 180 grader og no er i gang med å byggja?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:38:41]: Representanten Njåstad viser til to prosesser som er knyttet til byggeprosjektet. For regjeringen har det vært helt grunnleggende at vi går igjennom alle byggeprosjekter og – i en situasjon der prisveksten er ekstrem på grunn av krigen i Ukraina og en del andre forhold – sørger for at vi ikke bidrar til økt prisvekst. Derfor har vi tatt en fot i bakken på mange prosjekter for å sørge for at vi ikke kommer i en situasjon som vi så under forrige regjering, der prosjekter sprengte alle rammer og gjorde at andre prosjekter måtte skyves på. I denne saken har jeg et stort engasjement for å få det til. Jeg kan berolige representanten med at det står høyt på min agenda. Jeg er fornøyd med den løsningen som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV fant i Stortinget på denne saken, og vi vil selvsagt følge dette opp på vanlig måte. Så har vi prosesser for dette, som følges.

Helge André Njåstad (FrP) [11:39:46]: Den løysinga som ministeren fortel at dei tre partia fann, er jo den same som den førre regjeringa og samarbeidspartia hadde. Ein er berre tilbake på det sporet ein var på,

nemleg at ein ønskjer å samlokalisera, ein ønskjer å skapa eit stort miljø.

Eg registrerer òg at statsråden igjen dreg opp krigen i Ukraina og at ein må setja byggeprosjekt på vent, og eg registrerer at byggeprosjekt i Oslo, regjeringskvartalet og slike ting, skal fortsetja utan at ein tek ein fot i bakken og stoppar dei, mens byggeprosjekt i Bergen skal berga heilskapen. Heldigvis er ein no tilbake på sporet.

Eg vil avslutta med å spørja statsråden om kva tid han ser for seg at Stortinget kan ta ei investeringsbeslutning om dette prosjektet, og kva tid ein ser for seg at ein kan koma med ei løyving til havbyen Bergen og Dokken.

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:40:37]: Som jeg sa i svaret mitt, går Statsbygg igjennom det nå, og jeg forventer et opplegg for en framtidsplan fra Statsbygg i nær framtid. Jeg ønsker ikke å forskuttere hva den utredningen vil vise, men prosjektet er på skinner. Vi har de ressursene vi trenger for å kunne gjennomføre forprosjektet. Jeg ser fram til at vi kan komme til en konklusjon, slik at Stortinget kan ta stilling til byggestart, men jeg kan ikke stå i dag og gi en tidshorisont for det.

Spørsmål 3

Tage Pettersen (H) [11:41:18]: «1. desember 2021 sa statsråden at arbeid med å rekruttere fosterhjem er noe hun prioriterer høyt. Et viktig grep var å styrke kvaliteten på arbeidet i kommunene for å gi trygge rammer rundt hjemmene. Dagbladet skrev ved årsskiftet at over 380 barn venter på fosterhjem. 175 barn har ventet i mer enn ett år. Samtidig plasseres flere hundre barn i fosterhjem før hjemmene er godkjent, og flere fosterforeldre mangler politiattest.

I hvilken grad har statsråden prioritert dette arbeidet, og er det enklere å rekruttere fosterhjem i dag enn for 13 måneder siden?»

Statsråd Kjersti Toppe [11:41:54]: Fosterheim er det viktigaste vi kan tilby barn når dei av ulike grunnar ikkje lenger kan bu i eigen familie, og eg vil gi honnør til alle fosterforeldre som tar på seg ei slik viktig oppgåve.

Å rekruttere gode fosterheimar, slik at barn ikkje må venta lenge, er ei viktig prioritering frå regjeringa. Det har vore ei utfordring i lang tid å finna tilstrekkeleg med fosterheimar som er tilpassa det enkelte barnet. I Hurdalsplattforma har regjeringa forplikta seg til å arbeida for betre å ta vare på fosterbarn og fosterfamiliar sine rettar og sikra hjelp, rettleiing og tilsyn, og med det òg betra rekruttering av fosterfamiliar. Det er eit arbeid som er i gang, og som vil verta lagt fram som ei stortingsmelding med ein lovdel.

I departementet mitt held dei no på med å greia ut om dei økonomiske rammene for fosterfamiliar, som pensjon og godtgjering, og dei faglege rammene, særleg med tanke på opplæring av fosterforeldre og oppfølging av fosterheimar. På kort sikt har eg da gitt Bufdir i oppdrag å styrkja og gjennomføra tiltak for å kunna rekruttera fleire fosterheimar. Dette er no løfta opp som ein av dei viktigaste prioriteringane av direktoratet. I tillegg har statsforvaltarane fått midlar til å styrkja arbeidet med å følgja opp, rettleia og vera pådrivar i kommunane sitt arbeid med å rekruttera fosterheimar i familie og nære nettverk. Statsforvaltaren har òg fått midlar til å styrkja kommunen sitt arbeid med styring og leiing, som òg er viktig for å styrkja kvaliteten i dette arbeidet.

Direktoratet utarbeider òg faglege tilrådingar for forsterking av fosterheim, mens faglege anbefalingar frå dei økonomiske rammevilkåra til fosterheimar allereie er ferdige. Målet er at dette kan gi fosterforeldre meir føreseielege rammer og betre oppfølging frå kommunen. Eg har òg sendt ei ny forskrift om fosterheim på høyring. Utkastet gjer tydeleg ansvaret barnevernet har for å følgja opp barn og fosterfamiliar på ein god måte.

Dagbladet har, som representanten tar opp, skrive om barn som ventar på fosterheim, om mangelfull oppfølging og tilsyn med fosterheimar og om manglar ved godkjenning. Eg ser alvorleg på det som kjem fram. Eg vil straks ta opp med både Bufdir og Statens helsetilsyn dei funna som er komne fram, eksempelvis om stor bruk av digitale oppfølgingsbesøk.

Styring av kommunane skjer gjennom lov og forskrift. Her er lov og forskrift klare, men praksisen til kommunane er, iallfall ifølgje Dagbladets kartlegging, ikkje i tråd med dette.

Tage Pettersen (H) [11:44:40]: Som hovedregel skal det gjennomføres minst fire tilsynsbesøk og fire oppfølgingsbesøk i året. Fosterhjemsundersøkelsen i både 2021 og 2022 viser oss at en stor andel av fosterhjemmene har hatt tre eller færre besøk. Dagbladets undersøkelse viser at om lag fire av ti barnevernstjenester og kommuner også har fortsatt med digitale besøk etter pandemien, og vi vet at fravær av oppfølging – og bruk av digital oppfølging – begrenser barnevernstjenestens mulighet til å kunne se hjemmet og familien og samspillet innad i familien.

Hvordan vil statsråden ta tak i denne viktige utfordringen for å få til en endring? Vi vet at denne situasjonen er alvorlig for barna, ikke minst fordi fosterhjemmene forteller at noe av det de savner mest, er denne typen oppfølging og veiledning.

Statsråd Kjersti Toppe [11:45:35]: Eg er heilt einig i at fosterheimane må føla at dei får god oppfølging, at dei har ein plass å venda seg, at det er nokon som hjel-

per dei, at kommunen kjem og har dei lovpålagde besøka sine, og at det òg vert eit tilsyn med barna. Det er ein veldig viktig del av fosterheimsarbeidet og viktig for rettstryggleiken til barn og foreldre.

Eg er heilt einig i at når det kjem fram at ein ikkje har klart dei lovpålagde krava, og at det nokre plassar utviklar seg ein praksis der ein gjer dette på ein måte som var meint som unntaksordningar, så er det veldig alvorleg. Det at ein ikkje innhentar politiattestar frå begge foreldra før plassering, skal vera unntak, og om det vert meir ein praksis, er det ikkje akseptabelt. Eg vil ta dette opp med Bufdir og Statens helsetilsyn, slik at dei kan følgja opp kommunane.

Tage Pettersen (H) [11:46:40]: Våren 2022 vedtok de rød-grønne partiene at § 15-7 i barnevernloven skulle endres. En av begrunnelsene som sto i proposisjonen fra regjeringen, var at fravær av konkurrerende private tjenesteytere vil kunne ha positiv påvirkning på Bufetats og kommunenes rekruttering av fosterhjem. Barneombudet skrev i sin høringsuttalelse:

«Vi finner grunn til å understreke at det som et utgangspunkt ikke er avgjørende for Barneombudet om tjenester i barnevernet leveres av det offentlige, ideelle eller private aktører. Det viktigste for Barneombudet er at myndighetene sikrer gode og likeverdige tilbud for barn uavhengig av hvor barnet bor.»

Hvordan mener da statsråden at denne lovendringen vil kunne bidra til å rekruttere flere fosterhjem, som jo er det overordnede spørsmålet her?

Statsråd Kjersti Toppe [11:47:30]: Det er mange ting som må verta betre for at vi skal klara å rekruttera dei fosterheimane vi treng, slik at barn slepp å venta. Når det gjeld den lovendringa som representanten viser til, handlar det om fleire ting. Det handlar jo òg om prinsipielle ting – korleis ansvaret til kommunane skal vera, og rettstryggleiken i avtalar som vert inngåtte. Det lovendringa handlar om, er at det når lovendringa trer i kraft, ikkje lenger vil vera mogleg for kommunane å plassera barn i fosterheim der det er inngått ein direkte avtale mellom private tilbydarar og fosterfamiliane. Vi meiner at det skal vera mellom kommunen og fosterfamilien. Det er fordi det er myndigheitsovertaking, og det er viktig at det er ein avtale. Så kan rekruttering skje via private, men planen og avtalen må liggja hos kommunen.

Spørsmål 4

Hårek Elvenes (H) [11:48:50]: «Etter Russlands brutale invasjon har Vesten donert store mengder ammunisjon til Ukrainas forsvarskamp, noe som var en viktig

beslutning. Mange land står nå i fare for å slippe seg for langt ned i ammunisjonsberedskap, også Norge. Som en av få ammunisjonsprodusenter i Europa er Nammo på Raufoss avgjørende. I alternativt budsjett la Høyre inn midler til Nammo til økt produksjon og 600 mill. kr til å kjøpe mer ammunisjon. Nylig ba NATOs generalsekretær om økt støtte til Ukraina.

Hvordan vil regjeringen øke ammunisjonsproduksjonen i Norge?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:49:53]: Russlands angrep på Ukraina har på grunnleggende vis endret den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa. Ukrainerne forsvarer seg heroisk, men er samtidig helt avhengig av hjelp med bl.a. våpen, ammunisjon og annet militært utstyr. Norge har helt siden krigsutbruddet bidratt med omfattende støtte, og det vil vi gjøre så lenge det er behov for det. Den siste donasjonen vi kunngjorde, var en dobling av antallet artillerigranater fra egen beholdning, med 10 000 nye granater.

Representanten har rett i at det er begrensninger i mange lands beholdninger av ammunisjon, også Norges. Samtidig vil jeg si at vi nå står i en ekstraordinær situasjon. Russland kan ikke vinne fram med sin aggresjon. Vi må derfor være villige til å vurdere ytterligere donasjoner fra egne beholdninger, selv om det for en periode gir oss lavere kapasitet og utholdenhet enn det vi strengt tatt ønsker. Dette forutsetter selvsagt at vi har en plan for å gjenanskaffe donert materiell og over tid styrke egne beholdninger.

Sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2022 foreslo regjeringen i tilleggsbevilgningen som kom etter krigsutbruddet, ytterligere 400 mill. kr til anskaffelse av ammunisjon til egne lagre. I budsjettet for neste år er det bevilget ytterligere 465 mill. kr for å styrke beredskapslagrene av ammunisjon. Regjeringen fikk videre tilslutning til å gjenanskaffe donert materiell som fortsatt brukes av Forsvaret. Regjeringen framskyndet i fjor også oppstart av en større anskaffelse av artilleriammunisjon, tre år tidligere enn planlagt. Videre vil det i tilknytning til en eksisterende rammeavtale med Nammo også arbeides med tiltak for å forberede råvaretilgangen for framtidige leveranser.

Krigen har medført en sterk internasjonal etterpørsel etter våpensystemer og ammunisjon. Det er dermed et godt grunnlag for at industrien på markedsmessig grunnlag kan gjøre investeringer for å øke sin produksjonskapasitet. Vi ser også at både norsk og alliert forsvarsindustri gjør store investeringer for å øke sin produksjon. Det kan likevel være behov for forsterket samhandling mellom industriaktører og myndigheter for å legge et godt grunnlag for økt produksjonskapasitet, særlig i tilfeller hvor det kan være usikkerhet om et-

terspørsel over tid, og følgelig usikkerhet om bedriftsøkonomisk lønnsomhet.

Nammo er en betydelig europeisk ammunisjonsprodusent. Forsvarsdepartementet er i tett dialog med Nammo om hvordan vi kan bidra til den videre utviklingen av produksjonskapasitet for økte leveranser og beredskap, særlig artillerigranater. Det kan være flere måter å gjøre dette på, uten at jeg her vil gå i detalj i et pågående arbeid. Regjeringen vil selvsagt holde Stortinget orientert på hensiktsmessig måte.

Hårek Elvenes (H) [11:52:23]: Nammo er en av fire store ammunisjonsprodusenter i Europa. Hver gang dette spørsmålet kommer opp, er svaret at man er i prosess, man er i samtaler med Nammo. Nammo har selv anmodet om samarbeid og finansiell støtte fra myndighetene for å øke sin produksjonskapasitet og for å øke sin lagerkapasitet. Vil regjeringen raskt bidra til at Nammo er i stand til å maksimere sin produksjonskapasitet og få bedre lagerfasiliteter?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:53:00]: Som jeg sa, har vi dialog med Nammo for å se på hvordan vi kan understøtte en styrking av produksjonskapasiteten i Norge. Mye tas nå på markedsmessige vilkår, men som jeg sa i svaret mitt, kan det være hensyn knyttet til bedriftsøkonomisk lønnsomhet som tilsier et tettere samarbeid mellom myndighetene og industrien. Dialog rundt det har vi.

Jeg viser også til at vi har framskyndet bestilling av ammunisjon, nettopp for å gi bedre forutsigbarhet for industrien. Selvfølgelig gjør vi det for å sikre våre leveranser, men også for å gi forutsigbarhet for industrien, sånn at man har et bedre grunnlag å ta sine investeringsbeslutninger på.

Hårek Elvenes (H) [11:53:46]: Nammo kan umulig være fornøyd med et slikt svar. Den mer alvorlige konsekvensen er jo at man ikke klarer å produsere det volumet av ammunisjon som man kunne ha klart.

Statsråden nevnte at vi nå nettopp har donert 10 000 artillerigranater til Ukraina og også vurdert de beredskapsmessige konsekvensene for Norge. Spørsmålet er: Når vil lagrene være fylt opp med tilsvarende ammunisjon som man har donert til Ukraina?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:54:23]: Jeg kan ikke gi et presist svar på det. Det som så langt er donert med tanke på gjenanskaffelse, er de to første donasjonene knyttet til artillerigranater, og det er til M72-panservåpen. Disse temaene følges løpende opp i dialog med industrien. Vi har også nettopp framskyndet bestillingen for å sikre at vi har så god tilgang som mulig til de leveransene vi trenger.

Spørsmål 5

Ingjerd Schou (H) [11:55:12]: «Passasjerer på Østfoldbanen har møtt store utfordringer med innstilte og forsinkede tog. Årsaken skal være lav strømkapasitet i tunnel og at Follobanen ble stengt kort tid etter åpningen. Håndteringen av problemene virker mangelfull og planløs.

Hva gjør statsråden for å løse situasjonen på Østfoldbanen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:55:38]: Først og fremst vil jeg si at jeg på vegne av alle dem som hadde ønsket seg flere avganger og raskere reiser, er skuffet.

Follobanen må åpnes for trafikk så raskt som mulig. Det er et togtilbud som har stor betydning i folks hverdag, og som er viktig for verdiskapingen i regionen. Det er forståelig nok stor interesse fra Stortingets representanter for forløpet til stans i togtrafikken på Follobanen og min oppfølging av saken. Jeg har derfor gitt en utførlig redegjørelse i mitt svar på spørsmål nr. 844 til representanten André N. Skjelstad tidligere denne uken.

Den 20. desember informerte Bane NOR i pressemelding om at problemene var knyttet til strøm, varmegang og røykutvikling. Samme dag ba jeg underliggende enheter om å få en nærmere redegjørelse om bl.a. hendelsesforløp, konsekvenser for togtilbud og sikkerhet for de reisende, med frist den 16. januar. Siden departementet kvelden 23. desember mottok et varsel fra Bane NOR om at situasjonen knyttet til Follobanen var mer alvorlig enn tidligere antatt, ba jeg Bane NOR i samråd med Jernbanedirektoratet og Vy om en redegjørelse innen 29. desember for hvordan togtilbudet til togpassasjerene på Østfoldbanen og Follobanen skulle ivaretas fra og med 2. januar i år.

Da Bane NOR 29. desember varslet at Follobanen måtte midlertidig stenges ut januar, kalte jeg Bane NOR, Jernbanedirektoratet og Jernbanetilsynet inn til et møte 3. januar. Så lenge det har vært usikkerhet knyttet til de tekniske årsakene til driftsstansen, har ikke jeg ønsket å bidra til eventuelle spekulasjoner om årsakssammenhenger, men har vært opptatt av å få klarlagt hvordan vi har kommet i denne uheldige situasjonen, og hvordan de reisende vil ivaretas i perioden med dårlig togtilbud. Det er videre viktig at vi lærer av det som har skjedd.

I etterkant av møtet 3. januar varslet jeg at jeg vil initiere en ekstern gjennomgang for å gå grundig igjennom årsaken til det inntrufne og vurdere nødvendige tiltak for å unngå at det skjer igjen. De nærmere detaljene om feil og årsaksforhold vil vi først kunne få et komplett bilde av når Bane NORs interne undersøkelser og den eksterne gjennomgangen er ferdig og man erfarer at banen fungerer som den skal.

Jeg har overfor Bane NOR gitt uttrykk for at jeg forventer at Bane NOR nå gjør alt de kan – at foretaket gjør det de kan for å sikre en rask og forsvarlig gjenåpning.

Ingjerd Schou (H) [11:58:22]: Jeg vil takke statsråden for svaret og også for forståelsen av skuffelse, siden jeg bl.a. representerer de reisende på denne strekningen.

Uforutsette hendelser kan skje. Når det er hjertesans på et sykehus, inntreffer akuttalermen; de aktuelle vet hva de skal gjøre. Med båt og skip i havsnød skjer det samme. Ved fly vekk fra radaren inntreffer nok en prosedyre. Ved bilulykker og andre ulykker vet nødetatene hva de skal gjøre. I dag er det flere togbytter. Jeg har tre fra Spydeberg til Nationaltheatret, med ventetider imellom. Man rekker ikke arbeid – det er mange som ikke gjør det – studier, behandlinger og heller ikke å hente barn i barnehage.

Hvilke nødprosedyrer har statsråden sikret når tog ikke går?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:59:15]: Det finnes en rekke virkemidler som togselskapene tar i bruk når tog ikke går. Det er selvfølgelig særlig håndterbart når det er planlagte avbrudd, men selvfølgelig mer komplisert når det skjer uventede brudd i tilbudet.

Når det gjelder akkurat den konkrete hendelsen som vi diskuterer her i dag, redegjorde jeg i mitt svar for at vi var veldig raskt opptatt av nettopp det poenget – hvordan man nå skal sikre kundene, de togreisende, et best mulig tilbud. Det er et tilbud som vi raskt kan være enige om ikke vil være godt nok, særlig ikke med utgangspunkt i at det var investert 37 mrd. kr i ny infrastruktur. Da forventer man at det skal virke. Men at Bane NOR, sammen med Vy, har jobbet med å få på plass et togtilbud, sånn at de reisende har muligheter, har vært viktig for oss. Så har jeg forståelse for at det ikke oppleves som godt nok.

Ingjerd Schou (H) [12:00:08]: I dag, for noen få minutter siden, sto det igjen tog på Ski som følge av strømutfordringer. Mitt spørsmål nå til statsråden er: Når fikk statsråden kunnskap om usikkerheten om at Blixtunnelen kunne sikres strømkapasitet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:00:32]: Dette med strøm og varmegang ble kommunisert ut allerede den 20. desember. Da mottok vel vi den informasjonen omtrent samtidig med det offentlige rom.

Det som det har vært litt diskusjon om i etterkant, er det med den konkrete svakheten i systemet, dette med underdimensjonering. Da går man fort inn i det som er mer fag enn politikk. Men vi fikk altså kunnskap om det den 23. Vi var veldig opptatt av at Bane NOR da ikke

kommuniserte det ut offentlig, spurte om hvorfor så ikke var tilfellet, og fikk til svar at de da ennå ikke var sikre på årsaken. Det kom ny informasjon den 29., hvor dette ble sagt, så i den berømte sekvensen i Politisk kvarter var det allerede kjent informasjon i det offentlige rom.

Spørsmål 6

Geir Jørgensen (R) [12:01:44]: «Statsråden varsler ekstern gransking i Follobane-saken. Det er den siste skandalen, blant flere, som Bane NOR har ansvaret for. Det er for eksempel bare to år siden det ble avdekket langt større kvikkleireproblemer i Moss sentrum enn Bane NOR kjente til. Det kan virke som prosjektstyring og oppgavefordeling innen jernbanen ikke er god nok, med en form for ansvarsfragmentering som resultat.

Hva er det som konkret skal granskes nå, og vil det gjennom granskningen også komme en gjennomgang av om denne delen av norsk jernbane er organisert på riktig måte?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:02:30]: Som allerede nevnt vil jeg først og fremst si at jeg er frustrert og skuffet på vegne av alle dem som har sett fram til flere avganger og raskere reiser. Dette er et togtilbud som vil få stor betydning for hverdagen til folk i regionen når det kommer ordentlig i gang. Derfor har jeg fra første stund vært tydelig på at jeg forventer at Follobanen åpner for togtrafikk igjen så snart som mulig.

Den 3. januar møtte jeg Bane NOR, Jernbanedirektoratet og Statens jernbanetilsyn for å få en orientering om situasjonen. Ifølge Bane NOR er driftsproblemene relatert til returstrøm og jording. Jeg forventer at foretaket gjør alt de kan for å rette opp feilen på Follobanen, men mener likevel at opplysningene som kom fram i møtet, gir grunnlag for bekymring. Derfor varslet jeg at jeg vil innhente en ekstern gjennomgang.

Gjennomgangen skal omfatte forløpet forut for den konkrete hendelsen, og videre skal den se på Bane NORs håndtering av situasjonen som oppsto i etterkant av hendelsen og fram til feilene er rettet. Gjennomgangen skal vurdere prosjektstyringen i Bane NOR, herunder systemene og kulturen for å håndtere risiko og avvik og å dele informasjon, og at de etterlever dette i praksis.

Et viktig mål for meg er å kunne bruke relevante funn og erfaringer til forbedringer i Bane NOR og styring og gjennomføring av kommende prosjekter i jernbanesektoren. På denne måten kan vi lære av det som har skjedd, og redusere sannsynligheten for at slike feil blir gjort i framtiden.

Dette må også ses i sammenheng med vår gjennomgang av styringen og organiseringen av jernbanesekto-

ren. Jeg vil da vise til at jeg i juli 2022 varslet at det skal settes i gang en gjennomgang av jernbanens organisering og selskapsstruktur. Dette arbeidet er godt i gang. Det arbeidet er delt opp i tre løp: en ekstern kartlegging av utfordringer, en gjennomgang av selskapsstrukturen i sektoren og en videreutvikling av Samferdselsdepartementets styring av jernbanesektoren. I arbeidet med videreutvikling av styring av jernbanesektoren vil alle virkemidler, ikke bare organisering, bli sett i sammenheng.

Geir Jørgensen (R) [12:04:59]: Takk for svaret. Bare for å oppsummere alvorlighetsgraden i dette: Man har altså brukt 37 mrd. kr, man har brukt 16 år for å bygge noen få kilometer med bane, og etter åtte dager er det full stopp. Vi vet hva dette betyr for de reisende, og vi vet også at vi har vært gjennom en jernbanereform som har splittet opp det som tidligere var ett selskap med fullt ansvar på området.

Er det ikke naturlig at den runden man har vært gjennom, både for de ansatte og alle som nå skal lede disse mange selskapene, også blir en integrert del av den granskingen som statsråden nå har bebudet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:05:54]: La meg først si at jeg er veldig enig med representanten i at dette er et enormt investeringsløft som det selvfølgelig er forventninger til at skal fungere. Sånn sett er det ingen av oss som er tilfreds med den situasjonen vi er i i dag. Hvordan dette vil bli betegnet for ettertiden, vil avhenge helt av hvor raskt man får banen opp igjen i drift. Der har jeg selvfølgelig store forventninger til at Bane NOR leverer på det som de har skissert.

Når det gjelder oppsplitting, reform og gjennomgang av sektoren, har vi lagt et løp på det i forkant av denne hendelsen. Det arbeidet er allerede i gang, og det er helt nødvendig, uavhengig av situasjonen på Follobanen. Så det arbeidet er påbegynt, og det jobber vi videre med. Det er selvfølgelig naturlig å se på om man kan ha koblinger her, men jeg tror det blir veldig feil å rykke tilbake til start og tenke at hvordan vi organiserer norsk jernbanesektor, skal knyttes spesifikt til Follobanen. Det tror jeg er et feil spor.

Geir Jørgensen (R) [12:06:56]: I Rødt mener vi det er åpenbart at læringspunktene kan være mange her. Nylig meldte TV 2 at det i 2022 var over 20 000 timer med forsinkelser på norsk jernbane. Dette er det verste tallet på tolv år. Til det sier riksrevisor Karl Eirik Schjøtt-Pedersen at han vil ta en gransking av det som har skjedd her.

Spørsmålet mitt er: Vil det ikke også være naturlig at Riksrevisjonen tar en egen gransking av det som har skjedd ved Follobanen, hvis ikke dette implementeres inn i den granskingen som statsråden allerede har lovet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:07:46]: Jeg er mest opptatt av det jeg kan bidra med i denne saken, nemlig å få til en ekstern gjennomgang av hendelsen – årsaksforklaringene, hva vi kan lære av det – og få gode svar, sånn at dette ikke skjer i framtiden. Hva Riksrevisjonen måtte velge å gjøre, eller hva Stortinget måtte velge å gjøre, har ikke jeg noe grunnlag for å spekulere i. Jeg er mest opptatt av nå å få banen opp å gå igjen, og selvfølgelig finne årsaksforklaringer og lære av det slik at vi kan unngå dette for framtiden.

Spørsmål 7

Tobias Drevland Lund (R) [12:08:31]: «I romjula opplevde vi nok en ulykke der en bussjåfør omkom i en frontkollisjon, i Fredrikstad. Den dårlige sikkerheten i rutebusser gjør norske bussjåfører utsatte og utrygge på jobb. Vi har dessverre opplevd ti dødsulykker siden 2011, mange av dem ved svært lav fart, helt ned mot 30 km/t. For snart et år siden kom forslag til styrket kollisjonsbeskyttelse for buss i løyvepliktig transport på høring. Det er på overtid at det kreves bedre kollisjonsbeskyttelse.

Når ser statsråden for seg at alle norske busser er tilstrekkelig sikret?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:09:10]: I løpet av de siste årene har vi hatt flere alvorlige frontkollisjoner med buss i Norge, og hvor dessverre bussjåfører har omkommet. Tragedien i Fredrikstad i romjula er en av disse.

Det har gjennom mange år vært betydelig utvikling i sikkerhetskrav, særlig for personbiler. Dessverre har vi ikke sett den samme utviklingen når det gjelder internasjonale tekniske krav til busser. Dagens sikkerhetskrav til busser er ikke gode nok. Samferdselsdepartementet har derfor sammen med Statens vegvesen og bussbransjen i lengre tid arbeidet for å innføre nye sikkerhetskrav.

De kjøretøytekniske kravene utformes og utvikles i første rekke internasjonalt, og vi har i samarbeid med Statens vegvesen derfor fremmet forslag i ulike internasjonale fora om strengere tekniske krav for kollisjons-sikkerhet i busser. Norge vil fortsatt være en pådriver i dette arbeidet.

Å endre internasjonale krav har dessverre vist seg å være et tidkrevende og langsiktig arbeid. Dessverre har vi ikke så langt fått tilstrekkelig støtte for våre forslag. Vi har derfor utredet muligheten for egne nasjonale bestemmelser, og vi har foreslått nasjonale krav til kollisjonssikkerhet for busser som brukes i løyvepliktig transport.

Statens vegvesen har på oppdrag fra Samferdselsdepartementet gjennomført en høring av slike krav. Denne regelendringsprosessen er snart i mål, og vi ser nå særlig på hvor raskt vi kan gjøre de nye kravene gjeldende. I utgangspunktet har det vært tenkt at man skal kunne ha ikrafttredelse 1. januar 2024, men jeg vil gå i dialog med de som er leverandører av busser, og de som bestiller busser, og jobbe for at disse endringene blir innført tidligere.

Det vil uansett dessverre måtte ta noe tid før de nye sikkerhetskravene får full effekt, da de vil gjelde for nyregistrerte kjøretøy. Denne innfasingen vil dermed også avhenge av selskapenes utskiftingstakt i bussflåten.

I trafikksikkerhetsarbeidet er vi avhengig av at alle bidrar: myndighetene, næringslivet og trafikantene. Jeg vet at busselskapene og innkjøpere av transporttjenester setter trafikksikkerhet høyt, og kjenner meg sikker på at de nye kravene vil bli faset inn i den enkelte virksomhet så raskt som mulig.

Disse kravene er et første skritt, som vil bedre kollisjonssikkerheten. Vi vil selvfølgelig fortsette arbeidet med å få harmonisert internasjonale krav.

Tobias Drevland Lund (R) [12:11:42]: Jeg takker for svaret fra statsråden. Jeg er glad for at statsråden deler Rødts bekymring rundt bussjåførene over det ganske land og deres situasjon. Det er også positivt at statsråden nå sier at han ønsker å innføre egne nasjonale krav så raskt som mulig, uavhengig av hva som kommer på plass internasjonalt.

Men vi har ingen liv å miste, og en bussjåfør drept i trafikken er en for mye. Derfor er det også mulig innenfor dagens situasjon å gjøre enda mer, men vi vet at anbudsregimet er en av de tingene som står i veien for å gjøre dette raskere. Fordi anbudene har lange tidshorisonter, kan det ta opptil ti år før dagens busser er byttet ut med busser med bedre sikkerhet. Derfor er mitt spørsmål til statsråden om han mener det er godt nok.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:12:36]: Det er på mange måter et ledende spørsmål, men det er klart at vi ønsker alle at endringer i regelverk og trafikksikkerhet skal gjennomføres så raskt som overhodet mulig. Men det er en kjensgjerning – jeg vil si nær sagt uansett hvordan man organiserer den sektoren – at materiell må byttes ut, og det tar dessverre noe tid. Når vi innfører nye regler, vil jo de gjelde for dem som skal kjøpe inn busser, enten det er gjennom anbudsregimer eller på annet vis, og da vil dette tre i kraft og få virkning. Jeg skulle ønske jeg kunne stå her og si at det kunne gå enda raskere, men det kan jeg altså ikke.

Tobias Drevland Lund (R) [12:13:11]: Det er jo norske fylkeskommuner som i dag har ansvaret for å drifte

kollektivtransporten, og ute i fylkeskommunene er det mye forskjellig økonomi, for å si det mildt. Derfor er det også noen ganger vanskelig å skjerpe de kravene man stiller i anbud, nettopp på grunn av fylkenes egen økonomi. Hvis statsråden er enig i, som jeg opplever at han egentlig er, at sikkerheten for norske bussjåfører må bli bedre, og at det haster, hvordan vil statsråden og regjeringen sikre tilstrekkelig finansiering, som kan dekke utgifter til enda bedre sikkerhet i bussene som kjøres rundt omkring i alle fylkeskommuner i Norge?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:13:46]: Vi er selvfølgelig opptatt av fylkeskommunenes økonomi, og denne regjeringen har styrket fylkeskommunenes økonomi i de budsjettene vi har lagt fram. Så vil det sikkert alltid være diskusjoner om hva man skal prioritere, men det vil være uriktig av oss fra regjeringshold å gå direkte inn i de prioriteringsdiskusjonene som løper ute i fylkeskommunene. Jeg har tiltro til at fylkeskommunene vil fokusere på dette viktige arbeidet. Vi har et veldig tett og godt samarbeid med fylkeskommunene også om trafikksikkerhet for øvrig, så jeg vet det er høy bevissthet om trafikksikkerhet i våre fylkeskommuner.

Spørsmål 8

Bård Hoksrud (FrP) [12:14:37]: «Fra 1. januar 2024 har Bane NOR bestemt at firmaer med færre enn ti ansatte ikke skal få lov til å være sikkerhetsvakter på jernbanenettet i Norge.

Men det som er så rart og som statsråden må forklare meg, er: Hva er logikken i at et selskap med ti ansatte, hvor kun tre har godkjenning for å jobbe som sikkerhetsansvarlig på jernbanen, får lov til å levere tjenester for Bane NOR, mens et selskap med fem ansatte, der alle fem har godkjenning, ikke lenger får lov til å levere disse tjenestene?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:15:04]: Staten har som eier en forventning om at selskapene, som en del av sitt arbeid med ansvarlig virksomhet, identifiserer og håndterer vesentlige risikoområder innenfor leverandørkjeden. For å levere en trygg og seriøs sikkerhetsfunksjon mener Bane NOR at både leverandør og underleverandør av sikkerhetsfunksjonen bør ha en viss størrelse, organisatorisk egnethet, kapasitet og robusthet til å levere på krav til vernetjeneste, internkontroll, kvalitetssystem, sikkerhetsledelse, timeføringssystem og system for kompetansestyring.

Dette er tiltak som Bane NOR mener vil styrke sikkerhetskompetansen og redusere sannsynligheten for avvik fra krav til utførelse og brudd på arbeidstidsbestemmelser. Bane NOR mener også at dette er viktige

forutsetninger for å ha kontroll på planlegging, utøvelse og oppfølging av sikkerhetsfunksjonen, slik at entreprenører og deres underleverandører og Bane NORs ansatte kan arbeide sikkert i og ved jernbanesporet. I lys av dette mener jeg og Bane NOR at nåværende struktur i leverandørmarkedet, med over 65 pst. enkeltpersonforetak og aksjeselskap med én til tre ansatte, ikke er hensiktsmessig.

Bård Hoksrud (FrP) [12:16:22]: Det er ingen tvil om at Bane NOR har store utfordringer nå, for å si det forsiktig, som kanskje er litt større enn dette. Det er likevel viktig for små bedrifter som har drevet og driver seriøst, men som nå er i ferd med å bli avskiltet fordi statsråden følger opp det Bane NOR ønsker. Jeg har fortsatt til gode å få dokumentasjon fra Bane NOR – som jeg forutsetter at statsråden snart kan legge fram – som dokumenterer at dette er bedrifter som er mer useriøse og driver mer useriøst enn de bedriftene som har flere ansatte. Det finnes ingen dokumentasjon på dette som jeg har klart å få ut av Bane NOR eller andre.

Mener statsråden at dette er måten man behandler norsk næringsliv på? På tross av at man ikke kan dokumentere dette, sørger man for at noen må legge ned bedriften sin og risikerer å sende folk ut av arbeidslivet, til tross for at de har kjempeviktig og god kompetanse.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:17:24]: Jeg legger til grunn at når Bane NOR velger denne innretningen, har de gjort grundige vurderinger av det. Det er selvfølgelig sånn at når de peker på sikkerhet, trygg og seriøs sikkerhetsfunksjon, det å ha god kontroll på risiko innenfor leverandørkjeden, og at organisatorisk størrelse vil kunne ha betydning for disse forholdene, er det vurderinger som de har gjort. Jeg må legge det til grunn i det jeg nå svarer representanten.

Bård Hoksrud (FrP) [12:17:54]: Jeg hører at statsråden legger til grunn at Bane NOR har gjort det, men jeg har utfordret Bane NOR, og ikke fått svar fra Bane NOR, på at man kan dokumentere de påstandene som de kommer med, og som statsråden bare tar for god fisk.

Statsråden prater om at det må være trygge og seriøse sikkerhetstjenester på banen. Det er jeg helt enig i, men jeg håper statsråden kan gå tilbake og faktisk se om det finnes dokumentasjon på det som blir sagt her. Jeg vet at Næringsdepartementet har sendt et brev over til Samferdselsdepartementet nettopp rundt denne problemstillingen. Det er interessant å vite om statsråden har noen formening og tanker om det, etter at SMB Norge har tatt kontakt med Næringsdepartementet fordi man opplever dette som næringsfiendtlig. Paradokset er at i dag kan en bedrift ha seks ansatte og én som har sikkerhetssertifikat, mens fra neste år må det være ti ansat-

te og tre som har sikkerhetssertifikat. Det betyr i realiteten at man har ingen forutsigbarhet.

Hvordan kan statsråden mene det er greit at man gir så liten forutsigbarhet for private virksomheter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:19:00]: Jeg har ikke noe mer å tilføye enn at Bane NOR bruker sikkerhetsmessige argumenter for dette. De mener at det også vil være viktig med tilknytning til å kunne ha en viss størrelse for å ha seriositet, gode HMS-funksjoner m.m. Det legger jeg til grunn at de har gjort sine vurderinger av, og jeg har ingen grunn til å tro at Bane NOR har noen ønsker om å få staten inn i en posisjon for å framstå som næringsfiendtlig. Det er altså andre grunner som legges til grunn fra Bane NORs side. Det er selvfølgelig ikke noe mål at dette skal virke negativt for næringsaktørene i seg selv, men vi skjønner at det vil ha påvirkning for næringsaktører.

Spørsmål 9

Fra representanten Morten Stordalen til samferdselsministeren:

«Nå har Bane NOR igjen foreslått å øke grensen for hvor mange ansatte det må være i firmaer som driver med sikkerhet på jernbanenettet i Norge. Dette vil presse ut små selskaper, som i alle år har levert gode tjenester.

Synes statsråden dette er en riktig prioritering av Bane NOR nå som man sliter med mange andre områder på jernbanen, for eksempel Follobanen?»

Presidenten [12:19:45]: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 10

Mímir Kristjánsson (R) [12:20:10]: «Noen trygda har helse til å jobbe litt, men opplever i dag at dette ikke lønner seg. Vi har sett eksempler på at folk som kommer seg i jobb, må tilbakebetale gammel trygd, og på at delvis uføre knapt får beholde noe av lønna hvis de jobber ved siden av. Uføre med barnetillegg kan til og med gå i minus hvis familien får økt arbeidsinntekt.

Mener statsråden alvor når hun sier det skal lønne seg å jobbe, eller handler det egentlig om at det skal straffe seg å være syk?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:20:51]: Alle som kan og vil jobbe, skal få muligheten til det. Regjeringen legger arbeidslinjen til grunn i arbeids- og velferdspolitikken. Derfor er svaret til representanten Kristjánsson at ja, det skal lønne seg å jobbe. Samtidig skal samfunn-

et stille opp for dem som av ulike årsaker ikke er i stand til å arbeide.

Uføretrygd skal sikre inntekt for personer som har fått inntektsevnen varig nedsatt som følge av sykdom, skade eller lyte, og uføretrygden skal stå i et rimelig forhold til tidligere inntekt. Personer med tidligere lav eller ingen inntekt er sikret gjennom minsteytelser.

Det gis full ytelse til personer som har mistet hele inntektsevnen, og gradert ytelse til dem som er delvis uføre. Personer med full uføretrygd som senere begynner å jobbe, får ikke fastsatt lavere uføreggrad, men får i stedet redusert ytelsen i forhold til den økte inntektsevnen.

For å få uføretrygd må inntektsevnen være nedsatt med minst 50 pst., eller 40 pst. hvis man har mottatt AAP. Personer med mindre inntektstap vil ikke ha rett til uføretrygd. Personer som har fått uføretrygd, kan derimot ha en inntekt på opptil 80 pst. av tidligere inntekt før uføretrygden faller helt bort.

Uføretrygd skal kompensere for bortfalt inntektsevne. Det er derfor både naturlig og rimelig at arbeidsinntekt har betydning for utbetalt uføretrygd. Alle kan tjene om lag 45 000 kr uten at det påvirker uføretrygden. De graderte uføretrygdede kan i tillegg ha inntekt fra deltidstillinger. Får man høyere inntekt, blir uføretrygden redusert.

Barnetillegget til uføretrygdede er målrettet mot dem som trenger det mest, og ettersom tillegget er behovsprøvd, har det svakere arbeidsinsentiver enn de lavere barnetilleggene til AAP og dagpenger. Samtidig vil familien normalt komme bedre ut med økt inntekt som følge av gradvis reduksjon over et fribeløp. Jeg mener at hensynet til å sikre økonomien til småbarnsfamilier med uføre forsørgere og lav inntekt bør veie tyngst.

Alle som kan og vil jobbe, skal få muligheten til det, og jeg mener at ordningene i dag i hovedsak er utformet slik at de ulike hensynene balanseres på en god måte. Jeg har imidlertid bedt Nav gjøre rede for praksisen knyttet til tilbakebetaling av uføretrygd for personer som har begynt i fullt arbeid. Det har jeg gjort både for å få oversikt over omfanget og problemstillingen og for å vurdere om det på dette området er behov for endring av regelverk eller praksis.

Mímir Kristjánsson (R) [12:23:26]: Jeg vil takke statsråden for svaret og må si jeg ser veldig positivt på at det er tatt initiativ overfor Nav til å se nærmere på disse reglene, regler som jeg tror mange uføretrygdede opplever som veldig urettferdige, fordi de praktisk talt straffes for å arbeide.

Jeg er også opptatt av dette med arbeidslinjen, som det nå reiser seg en stor debatt om i statsrådets eget parti. Nylig kalte sosialbyrå i Oslo, Rina Mariann Hansen,

arbeidslinjen for et «fryktelig begrep». Samtidig ligger det til grunn for all regjeringens politikk.

Det er ingen som er imot at folk som kan og vil jobbe, skal få jobbe. Det ville vært meget merkelig. Det man er skeptisk til med dagens arbeidslinje, er at ytelsene for mange er så lave at det i praksis blir en fattigdomslinje. Hver fjerde uføretrygdede i Norge lever under fattigdomsgrensen, og minsteytelser på uføretrygd, AAP og minstepensjon er betydelig under fattigdomsgrensen. Mener statsråden at dagens minsteytelser er gode nok, eller er de i praksis en straff for å bli syk eller gammel?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:24:30]: Når vi diskuterer minsteytelser, snakker vi ofte om flere forskjellige ytelser. Det er ulike prosesser knyttet til de ulike minsteytelserne. Vi har bl.a. hatt et evalueringsutvalg om pensjonsreformen, som har en prosess knyttet til bl.a. minsteytelserne i pensjonssystemet og overgangen fra uføretrygd til alderspensjonist.

Denne regjeringen har også styrket overfor dem som har minst, bl.a. ved å styrke barnetilleggene, fordi vi vet at de som har barn og går på minsteytelser, sliter mer enn andre. Denne regjeringen ønsker å gjøre det vi kan for å få ned sosial ulikhet. En av måtene å gjøre det på, er å få enda flere av dem som både kan og vil arbeide, til å få jobb og kvalifisering til arbeid.

Mímir Kristjánsson (R) [12:25:33]: Jeg takker igjen statsråden for svaret. Jeg synes det er å ta litt hardt i å si at man har styrket f.eks. disse barnetilleggsordningene. Man har vel egentlig reversert kutt som den foregående regjeringen gjorde. Realiteten er at trygdene har blitt mindre verdt på grunn av en enestående prisvekst, som regjeringen selvfølgelig ikke er skyld i, men som den likevel er så uheldig å ha ansvar for å løse for folk.

Bare for å ta tallene, så er minstepensjon i Norge for en enslig 210 000 kr. Det er 50 000 kr under fattigdomsgrensen. Minsteytelserne på AAP er flere titusen kroner under fattigdomsgrensen. Minsteytelsen på uføretrygd er også under fattigdomsgrensen. Navs egne tall viser at i alle disse gruppene økte andelen som var fattige, betydelig fra 2010 til 2020, og det har vel bare økt siden på grunn av den prisgaloppen vi har.

Spørsmålet statsråden må svare på, er: Er det akseptabelt at vi i Norge har minsteytelser i velferdsstaten som ligger under fattigdomsgrensen, og som dermed sender folk ut i fattigdom?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:26:39]: Det er klart at de endringene denne regjeringen har gjort bl.a. knyttet til barnetillegg for uføretrygdede, er viktige. Da den forrige regjeringen kuttet i det, var det betydelige summer som ble tatt fra folk som hadde fått denne ytelsen tidligere, opp imot 50 000 kr i året for enkelte. Som man

hører: Er man på minsteytelse, er det en betydelig sum, så det har vært viktig for de uføretrygdede på minsteytelser som også har barn.

Det er jo slik at i velferdsstaten Norge er det mer enn penger vi har. Derfor har det også vært viktig for denne regjeringen å gi mer gratis kjernetid i SFO, holde prisene i barnehagen nede, fortsette med innsats for å styrke det gratis offentlige helsevesenet – alle de andre tingene som velferdsstaten består av – og det er dermed ikke umiddelbart riktig å sammenligne med andre EU-land.

Spørsmål 11

Hege Bae Nyholt (R) [12:27:54]: «Som en del av utrulling av Helseplattformen skal alle innbyggere i Trøndelag ta i bruk appen HelsaMi. I min app lå moren min inne som min nærmeste pårørende. Hun tok selvmord for ni år siden, og for meg var det en vond påminnelse om et tap. Nå forstår jeg at mange har opplevd å finne feilaktige pårørendeopplysninger i HelsaMi. Nærmeste pårørende får i en akuttsituasjon tilgang til sensitive opplysninger – feilregistreringer er dermed et pasientsikkerhetsproblem.

Hva gjøres for å rette opp i disse feilregistreringene?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:28:25]: Det er leit at noen har funnet feilaktige pårørendeopplysninger i HelsaMi, og at representanten opplevde dette som en vond påminnelse om et tap.

Helse Midt-Norge viser til at informasjon om pårørende i HelsaMi er den samme informasjonen som er registrert i pasientens journal i Helseplattformen. Pårørendeinformasjon i Helseplattformen er hentet fra de gamle journalsystemene til kommunene som har tatt i bruk løsningen, eller fra St. Olavs hospital.

I tillegg er det hentet inn informasjon om foreldre fra folkeregisteret som er lagt til som pårørende, men dette er avsluttet nå. Det skjer derfor ikke en løpende oppdatering av dette fra folkeregisteret, så denne informasjonen kan bli utdatert. Informasjon om pårørende blir hentet inn når det er påkrevd i behandlingssituasjonen, og/eller når pasienten velger å oppgi det. Det er ingen systematisk gjennomgang av informasjon om pårørende i pasientjournaler.

Helse Midt-Norge informerer om at ingen data er på avveier eller tilgjengelig for uvedkommende på grunn av dette. HelsaMi er laget nettopp for at pasienten selv skal kunne få bedre innsikt i egen informasjon og kunne kvalitetssikre opplysninger. Det er laget informasjon om at man selv kan gå inn og redigere opplysninger i HelsaMi på Helseplattformens nettsider. Du som innbygger skal selv kunne opplyse om hvem som skal være

pårørende, og man har rett til å bestemme hvem som skal være ens pårørende, helt uavhengig av slektskap.

Hege Bae Nyholt (R) [12:30:25]: Jeg takker for svaret, men dette er jo ikke et unikt tilfelle. Det er flere som rapporterer om både avdøde slektninger og totalt fremmede mennesker som er oppført som nærmeste pårørende. De ansatte ved St. Olav har over tid vært bekymret for pasientsikkerheten.

Nå er det høysesong for bruddskader og luftveissykdommer, og alle sykehusene opplever økt trykk. På St. Olav kommer det på toppen av ekstraarbeidet det er å innføre Helseplattformen. I tillegg ser vi at pasienter hopper seg opp på St. Olav, fordi innføringen av helseplattformen i kommunen har hatt store problemer med overføring av pasienter. Adressa melder i dag om at det ligger 48 utskrivningsklare pasienter i sykehuset, og at akuttmotaket er fullt. Klinikksjefen har uttalt til Adresseavisa:

«Med den økte pågangen vi nå ser, er det større fare for at det skjer uheldige hendelser og avvik.»

Er statsråden bekymret for pasientsikkerheten ved St. Olav nå, og hvis statsråden er bekymret, hva vil statsråden gjøre med dette?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:31:22]: Det er ikke noen tvil om at det å innføre et helt nytt journalsystem, felles for kommunene og sykehusene i Midt-Norge, er en krevende prosess. For meg er det nytt å høre at noen opplever å ha fått vilt fremmede pårørende i helseappen sin. Her vil jeg bare understreke at informasjonen er hentet fra tidligere pasientbehandlinger i de gamle journalsystemene, hvor pasienten oppgir sine nærmeste pårørende. Det er pasienten selv som kan bestemme hvem som skal være nærmeste pårørende. HelsaMi-appen er sånn sett en nyvinning, fordi det gir pasienten bedre kontroll over den informasjonen som finnes i journalen, og man blir styrket i det å kunne bestemme hvem ens pårørende er, som er en pasientrettighet.

Hege Bae Nyholt (R) [12:32:22]: Det er mulig det er ny informasjonen for statsråden, men det er ikke ny informasjon. 12. mai 2022 var dette en sak i Adresseavisa, hvor en anonym sto fram med at hun hadde to ukjente mennesker som sine nærmeste pårørende.

I Rødt er vi opptatt av å lytte til de ansatte når det skal gjøres store endringer på arbeidsplassen, og før man tok i bruk Helseplattformen, ble den prøvd ut på legevakten. Da var advarslene klare og tydelige fra de ansatte. Informasjon forsvant, data vanskelig å finne, enkel registrering krever mange klikk eller lar seg ikke gjennomføre. I en undersøkelse Legeforeningen har utført ved St. Olav, oppga 85 pst. av legene at de følte at pasientsikkerheten er truet ved innføring av Helseplattformen. I et styremøte torsdag vedgikk Helse Midt-Norge

for første gang at systemet har skapt større problemer enn man regnet med. Burde man i større grad ha lyttet til advarslene fra de ansatte i denne prosessen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:33:16]: Det er et stort implementeringsprosjekt som er på gang i Helse Midt-Norge nå, og det er utrolig viktig at man klarer å rette feil og følge opp alle bekymringsmeldingene som kommer inn. Helseplattformen er et regionalt prosjekt som Helse Midt-Norge og de deltakende kommunene har ansvar for å gjennomføre. Her er det viktig med god involvering av de ansatte. Det er viktig med effektiv feilretting fra leverandøren av det nye journalsystemet, og det er viktig at man klarer å trygge de ansatte og pasientene i den uroen som oppstår når ting skal gjøres på nye måter. Man har planlagt denne innfasingen i mange år, og man har også satt på ekstra ressurser. Men det er ikke noen tvil om at det er en krevende situasjon akkurat nå, og det er en situasjon som Helse Midt-Norge og kommunene er nødt til å håndtere.

Spørsmål 12

Himanshu Gulati (FrP) [12:34:28]: Jeg vil tilbake til et godt kjent diskusjonstema mellom kunnskapsministeren og meg:

«Regjeringen har kuttet over 500 mill. kr i pensjonstilskuddet til private barnehager. Statssekretær Kjetil Vevle uttalte nylig på TV 2 at «det vi ser, er at private barnehager har fått for mye tilskudd fra staten når de skal betale ut sine pensjonskostnader». Tall fra PBL viser nå at 838 av 1 658 (over 50 pst.) av private barnehager ikke fikk dekket sine faktiske tariffestede pensjonsutgifter til ansatte i 2022.

Er dette i tråd med intensjonen, står fortsatt uttalelsen ovenfor seg, eller er det grunnlag for å justere opp pensjonstilskuddet?»

Statsråd Tonje Brenna [12:35:14]: La meg begynne med å ønske representanten riktig godt nytt år. Jeg hadde i hvert fall god tid til å tenke nøye over følgende i juledagene: hvor viktig gode barnehager er. Gode barnehager er viktig for at alle barn får en god og trygg oppvekst, og for regjeringen er det et hovedmål å legge til rette for barnehager med høy kvalitet over hele landet.

Der vi har brukt over 200 år på å bygge et felles skolesystem, har vi i løpet av noen få tiår gått fra at barnehager var et dyrt tilbud til noen veldig få, til at det er et rimelig tilbud til alle barn. Vi både var og er helt avhengig av at private og ideelle driver og starter barnehager over hele landet.

Men siden barnehageforliket tidlig på 2000-tallet har barnehagesektoren endret seg. Der vi tidligere hadde mange små, enkeltstående barnehager, ser vi en utvikling der mange av disse kjøpes opp, og flere eies i dag av utenlandske selskaper.

Det er et behov for tydelig politisk styring av barnehagesektoren. Penger bevilget til barnehage skal gå til barnehage, til kvalitet og kompetanse, flere ansatte og gode dager for ungene. Derfor har vi allerede strammet inn lovverket, og i år legger vi fram et nytt og mer moderne finansieringssystem for de private barnehagene. Det skal fortsatt være mulig å drive privat barnehage som virksomhet på en god måte.

I statsbudsjettet for 2022 ble pensjonspåslaget for private barnehager nedjustert fra 13 pst. til 10 pst. Samtidig ble det innført en overgangsordning for enkeltstående barnehager fordi vi vet at disse har mindre handlingsrom til å tilpasse seg inntektsbortfall. Formålet med endringen var at pensjonstilskuddet skulle bli mer målrettet og i tråd med barnehagens faktiske utgifter.

Vi skal huske på at før nedjusteringen fikk 90 pst. av barnehagene mer i pensjonstilskudd enn det de faktisk brukte på pensjon. Jeg mener vurderingene vi gjorde den gangen, står seg godt. Barnehager som nå ikke har dekning for sine utgifter, kan søke om å få dette dekket av kommunene. De private barnehagene får dekket utgifter opptil det som er den aktuelle kommunens egne pensjonsutgifter. Det gjør vi for at pensjonstilskuddet skal bli mer målrettet og i tråd med barnehagens faktiske utgifter.

Regnskapene for 2022 som private barnehager rapporterer inn til Utdanningsdirektoratet, vil bli tilgjengelig til høsten. Da vil vi få et bedre grunnlag for å vurdere hvor godt pensjonstilskuddet har truffet i 2022.

Jeg vil samtidig vise til at pensjonstilskuddet for 2022 tar utgangspunkt i regnskapstall for 2020, som på mange måter var et spesielt år, både fordi mange private barnehager inngikk ny pensjonsavtale, og fordi man i den forbindelse hadde store engangsutgifter, i tillegg til at kommunene hadde midlertidig lavere utgifter som følge av nytt offentlig pensjonssystem.

Himanshu Gulati (FrP) [12:38:16]: Jeg takker for svaret, men når over halvparten av de private barnehagene nå ikke får kompensert sine faktiske tariffestede pensjonsutgifter etter nedgangen, vil ikke statsråden da være enig i at det man nå gjør, er å betale de private barnehagene mye mindre enn det de har i faktiske pensjonsutgifter?

Så er det etablert en søknadsordning for private barnehager med høyere kostnader enn det tilskuddet dekker. I Bergen alene fikk 82 av 112 private barnehager mindre enn sine faktiske utgifter. Nå på mandag kom

det et brev fra Utdanningsdirektoratet hvor direktoratet ikke vil bekrefte at barnehager med PBL-tariffavtale faller inn under søknadsordningen. Det betyr at 1 700 private barnehager i landet muligens ikke har krav på disse ekstra midlene, selv om de ikke får dekket sine tariffestede pensjonsutgifter gjennom søknadsordningen.

Statsråd Tonje Brenna [12:39:21]: Jeg mener bestemt at det det står i brevet fra Utdanningsdirektoratet, er at det er vanskelig å svare generelt på om det skal dekkes, men at det må vurderes i hver enkelt sak. Det er et bilde på hvor komplisert dette finansieringssystemet er.

Representanten og undertegnede er helt enige om at vi må ha en finansiering av våre barnehager som sikrer god nok bemanning, som sikrer kompetanse og kvalitet, og som selvfølgelig også gjør det mulig å inngå pensjonsavtaler på en måte man er trygg på at man har dekning for.

Nettopp det at disse tilskuddene er både upresise og ikke nødvendigvis helt riktig innrettet, gjør behovet stort for å ha på plass et helhetlig system som er mer moderne og i tråd med det som er barnehagenes behov. Det nye systemet vil regjeringen legge fram i løpet av inneværende år. Det ser jeg fram til. Målet er, som representanten også er opptatt av, at vi får en bedre finansiering av private barnehager i framtiden.

Himanshu Gulati (FrP) [12:40:18]: Også i Hurdalsplattformen står det at regjeringen er opptatt av gode lønns- og arbeidsvilkår for ansatte i både kommunale og private barnehager. Men vi er i en situasjon, ikke minst på bakgrunn av det brevet fra Utdanningsdirektoratet, hvor private barnehager med ansatte som har PBL-tariffestet lønn og pensjon – som jo er en ganske god og konkurransedyktig tariffavtale som gjør at man ofte kanskje har bedre lønns- og pensjonsvilkår enn i barnehager uten den type tariff – kanskje ikke får kompensert de faktiske utgiftene man har til pensjon, fordi man har den tariffen.

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Vil hun anbefale de ansatte som jobber i barnehager som har slik tariff, å gå bort fra den, slik at man da i hvert fall er garantert å få kompensert sine faktiske utgifter i de barnehagene?

Statsråd Tonje Brenna [12:41:15]: Så vidt jeg kan huske, ble det allerede i april 2019 fra daværende statsminister Erna Solberg og hennes regjering varslet at dette pensjonstilskuddet skulle justeres ned. Det kommer altså ikke som noen overraskelse at vi er nødt til å få bedre samsvar mellom faktiske utgifter og faktisk dekking av utgifter.

Det er et problem for alle oss som er opptatt av god velferd og at skattepengene våre brukes på en god måte,

at det har vært overdekning mange steder. Samtidig underslår ikke jeg at dette er krevende for mange små, enkeltstående barnehager. Derfor er vi opptatt av å få på plass et system som gjør det godt for dem også å drive videre.

Til spørsmålet om hva jeg vil anbefale dem som jobber i de private barnehagene, tror jeg bare jeg vil nøye meg med å si at jeg anbefaler å gjøre akkurat det de gjorde, nemlig å stå på kravene, forhandle fram en ny god pensjonsavtale – en avtale som er inngått etter at statsbudsjettet ble lagt fram, men som barnehagene likevel mente det var mulig å betale for. Slik sørger vi for gode arbeidsvilkår, og slik sørger vi for trygge arbeidsplasser.

Spørsmål 13

Modolf Haraldseid (H) [12:42:33]: «Politireformen ble gjennomført etter klare faglige anbefalinger fra Politanalysen og Gjerv-kommisjonen. I DFØs siste evalueringsrapport fremgår det at reformen har vært en suksess, og at politiet og Riksadvokaten er bekymret for at etablering av flere tjenestesteder «vil svekke etterforskningen av den mest alvorlige kriminaliteten». Samtidig står det i politiets nye virksomhetsstrategi for 2023–2025 at «nye tjenestesteder vil prioriteres».

Hva er det faglige grunnlaget som ligger bak prioriteringen av å åpne nye tjenestesteder?»

Statsråd Emilie Mehl [12:43:14]: Først vil jeg si at det er mye bra som skjer i norsk politi. Det er mange flinke folk i politiet som er på jobb for å skape trygghet hver dag. De siste årene har det blitt sterkere fagmiljøer og mye bra kompetanseheving som vi alle er enige om at er bra for politiet og den jobben de skal gjøre. Men når Høyre kaller politireformen for en suksess, er jeg ikke helt enig i det.

DFØs evaluering av nærpolitireformen ble presentert før jul, og den viser bl.a. at politiet har blitt mer sentralisert. Nærpolitireformen har ikke gjort politiet mer synlig og tilstedeværende selv om det var et av målene med reformen. Det har ikke blitt flere patruljer, og skillet mellom store og små kommuner har blitt større. Særlig kommuner med få folk og lange avstander opplever at tilstedeværelsen ikke er blitt bedre, slik de ble lovet av Erna Solbergs regjering. Innbyggerne i de små kommunene føler seg mindre trygge enn innbyggerne i mellomstore og store kommuner. Det er bekymringer som jeg er opptatt av at vi tar på alvor. Det som skulle bli en nærpolitireform, ble i stedet en for sterk sentraliseringsreform.

Regjeringen er opptatt av at vi skal møte dette ved å bringe politiet nærmere folk i den hverdagen de står i. Vi er opptatt av å lytte, både til politiet selv og de faglige rå-

dene som kommer derfra, og til kommuner og lokalsamfunn. Derfor sendte jeg et brev til alle kommunene i landet der jeg ba om deres vurdering av tjenestene politiet leverer, og jeg ba om innspill til hvordan polititjenesten kan bli enda bedre for lokalsamfunnet i framtiden. Mange av kommunene er veldig fornøyd med politiet, men det er også en del som opplever at de ser for lite til dem, de ønsker seg mer tilstedeværende politi og flere politifolk. Det er noe regjeringen vil levere på. Noen av dem ønsker seg også et nytt tjenestested, for med fast fysisk tilstedeværelse blir man bedre kjent med lokalsamfunnet på permanent og langsiktig måte, man kan løse konflikter på et tidlig tidspunkt, og man kan samarbeide tettere med kommunen, med skolen og med næringslivet i lokalsamfunnet. Tillit og lokalkunnskap er helt sentralt for både forebygging og beredskap.

Jeg har stor tro på at de ni nye tjenestestedene vil bli et viktig tilskudd til politiets arbeid med å være nær lokalsamfunnet over hele landet, forebygge ungdomskriminalitet, vite hva som rører seg i lokalmiljøet, og kunne ha de gode samtalene med folk i hverdagen som de er en del av.

Modolf Haraldseid (H) [12:45:59]: Reformen er alltid vanskelig, men evalueringen viser at politiet er bedre rustet til å håndtere kriminalitet nå enn før reformen. Reformen har gitt mer enhetlige og likere polititjenester, bedre kompetanse og sterkere fagmiljøer, styrket samarbeidet mellom kommunene og politiet og gitt bedre etterforskning. Etter politireformen har politidistriktene satset sterkt på å utnytte ressursene bedre. Gjennom flåtestyring av patruljene sikrer en at hele politidistriktet har tilgjengelig politi innenfor akseptabel responstid.

Er det slik at statsråden vil tilbake til en ordning der en heller skal knytte bemanning til små og mange lokasjoner, og dermed reverserer den ordningen som politidistriktene har bygd opp etter politireformen?

Statsråd Emilie Mehl [12:46:48]: Som sagt er det mye bra som har skjedd i politiet, og jeg er også glad for at politidistriktene fokuserer på hvordan man kan få mest mulig lokal tilstedeværelse ut av de ressursene man har. Det er noe jeg forventer av politidistriktene, for folk har krav på trygghet og tilgang til polititjenesten uansett hvor de bor. Det er likevel slik at f.eks. i Engerdal, hvor politikontoret ble lagt ned under Høyre, hjelper det ikke at politiet har fått en bedre tjeneste hvis politiet ikke er til stede i det hele tatt. Det samme gjelder i Steigen eller i Sigdal, som opplevde å miste politistasjonen sin. Her i Oslo kommer vi til å etablere et nytt polititjenestested på Mortensrud, for det er et område med høy befolkningstetthet og en del utfordringer

som jeg tror er veldig fint å få politiet tettere på i hverdagen, med et nytt tjenestested.

Modolf Haraldseid (H) [12:47:50]: Er det slik at vi kan forvente at statsråden vil opprette flere tjenestesteder enn de som til nå har vært kommunisert?

Statsråd Emilie Mehl [12:48:05]: Ja, det kan man forvente. Regjeringen vil legge fram en lokalpolitiplan i løpet av 2023, for det er viktig å ha klart for seg at det er mange andre tiltak enn noen nye tjenestesteder som er viktig for å bringe politiet nærmere folk i hele landet. I den planen vil vi komme tilbake til en videre opptrapping av flere tjenestesteder. Vi har sagt i Hurdalsplattformen at vi ønsker å etablere 20 nye tjenestesteder, og vi starter med ni i 2023. Det vil si: Vi startet i fjor, for da opprettet vi ett, på Magnormoen i Hedmark. Politiet i Oslo etablerte også en politipost på Tøyen. Det kommer ni i 2023, og så må vi komme tilbake til det som er planen videre for 2024. Jeg vil også understreke at flere politifolk er noe veldig mange ønsker seg. Det er viktig for meg. Det er bl.a. bakgrunnen for at vi bevilget 200 mill. kr til politiet i 2022, som gikk til over 140 nye stillinger i politiet.

Spørsmål 14

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:49:25]: «Den kommande utbygginga av havvind i Noreg kan skape betydelege ringverknader for norsk næringsliv, ikkje minst for dei mange mindre og mellomstore leverandørbedriftene langs kysten, og særleg knytt opp mot flytande havvind.

Vil regjeringa ta omsyn til innspela i høyringsrunden om kriteria for tildeling av havvindkonsesjonar om at det må stillast tydelegare og sterkare vekta krav om å legge til rette for positive lokale ringverknader ved tildeling av konsesjonar for flytande havvind enn i utkastet som no har vore på høyring?»

Statsråd Terje Aasland [12:50:01]: Aller først er jeg glad for at representanten vektlegger den betydningsfulle satsingen som nå foregår på havvind med dagens regjering. Det er ingen tvil om at det blir et veldig spennende løp i tiden framover. Jeg er overbevist om at de investeringer som skal gjøres i havvind, kommer til å bety mye for norsk leverandørindustri og for utvikling av norske små og mellomstore bedrifter.

I prekvalifiseringskriteriene for Sørlege Nordsjø og de kvalitative kriteriene for Utsira Nord har vi foreslått at lokale ringvirkninger skal måles på tre kriterier: Det er kompetanseutvikling gjennom prosjektet, involvering av små og mellomstore bedrifter i prosjektet samt utvik-

ling av leverandørindustrien. Ved å vektlegge disse kriteriene mener vi at utbyggingen kan få positive ringvirkninger utover selve byggingen av havvindparken. Kriteriene vil etter vårt syn bidra til å øke kapasiteten i leverandørindustrien. Det trengs nå som Norge og Europa skal bygge ut store mengder havvind, bl.a. for å legge til rette for det grønne skiftet.

I likhet med representanten er også jeg opptatt av at vi skal sikre at det blir lokale ringvirkninger, og at det kommer kystsamfunnene til gode når vi nå bygger ut havvind. Jeg kan nevne at SINTEF har gjort et regnestykke som viser at det kanskje er så mye som 1 000 mrd. kr som skal investeres i havvind på 30 000 MW, så her vil det være store muligheter for en rekke bedrifter langs kysten.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:51:25]: Eg takkar for svaret.

Eg er einig med statsråden i at det er eit felles mål, trur eg vi kan seie, på tvers av partia at når vi no først skal gå i gang for alvor med storstilt utbygging av havvind, må vi få norsk industribygging ut av det, vi må få kompetansebygging, vi må få starten på eit industrieventyr som i neste omgang kan bli ein ny, stor eksportindustri, spesielt knytt til flytande havvind.

Det eg har merka meg som har kome i høyringsrunden, bl.a. frå mange industriaktørar på Vestlandet, er at ein er usikker på kva vekt dette med positive lokale ringverknader vil ha i dei rundane som kjem. Det er eitt av mange kriterium som er nemnt. Korleis vil det bli vekta opp mot alle dei andre kriteria som er stilte opp i rundane? Iallfall leverandørindustrien på Vestlandet, som eg kjenner til, krev at dette blir konkretisert, at ein kan vite at dette ikkje berre blir eitt av fleire punkt, som blir haka ut, men at det blir vektlagt.

Statsråd Terje Aasland [12:52:29]: Vi har tatt det inn i kriteriene nå fordi det skal vektlegges, og jeg prøvde å redegjøre for hvordan vi tenker at det kan vektlegges. Nå har vi fått inn ca. 250 høringssvar og går gjennom dem, og så vil vi eventuelt justere tildelingskriteriene ut fra det vi mener er riktig.

Jeg bare understreker at også jeg er veldig opptatt av at vi skal ha lokale ringvirkninger knyttet til havvindutbyggingen. Jeg vektlegger egentlig tre dimensjoner med havvindutbyggingen: Det ene er at vi får mye mer fornybar energi tilgjengelig, som vi kan fase inn i Norge, ut fra det vi trenger selv. Det kan hjelpe oss med å kutte klimagassutslipp. Det viktigste er likevel at det gir en ny industriell æra, og jeg opplever at veldig mange industribedrifter, veldig mange SMB-er, rundt omkring langs kysten, allerede er godt i gang med å posisjonere seg for disse prosjektene.

Vi må komme tilbake til endelige tildelingskriterier når vi har gått gjennom alle høringssvarene, og komme med vårt forslag til dette.

Alfred Jens Bjørlo (V) [12:53:25]: Ei anna side av dette med korleis vi kan få mest mogleg ringverknader, er at det frå ein samla bransje blei etterlyst iallfall to ting: Det eine er tempo, det får vi tru kjem no, og det andre er volum og mengd. Der er vi allereie seint ute. Noreg har per no lågare ambisjonar på 5–10 års sikt enn veldig mange andre land i Nordsjøbassenget.

Ei overrasking for mange, trur eg, kom i denne høyringsrunden. Frå tidlegare har vi visst at Sørlege Nordsjø-utbygginga skal delast i to, der ein no berre lyser ut halvparten i denne omgangen, men no blir det også sagt, så vidt eg forstår det, at på Utsira Nord vil ein splitte prosjektet i tre flytande havvindprosjekt à 500 MW. Det blir òg sagt at ein berre vil støtte eitt til to av dei tre prosjekta i første omgang. Det betyr at eitt til to prosjekt kan bli skuva ut på ubestemt tid. Dette er alvorleg for å få fart på ringverknadene. Kan statsråden garantere at heile Utsira Nord vil bli utbygd i nær framtid?

Statsråd Terje Aasland [12:54:28]: Aller først til dette med farten i utbyggingen nå. Det er gjort et kvantesprang og et temposkifte i havvindutbyggingen egentlig fra null aktivitet til betydelig aktivitet. Også alle aktørene viser til at det nå er høyt tempo, nettopp for å gjennomføre den havvindutbyggingen vi skal gjøre. Jeg er opptatt av å opprettholde det tempoet videre.

Vi har også valgt når det gjelder Sørlege Nordsjø, ikke å gå for en ren auksjonsmodell, som jeg ser veldig mange av opposisjonspartiene har lagt til grunn for utbygging av Sørlege Nordsjø. Vi har lagt inn prekvalifiseringstiltak i Sørlege Nordsjø nettopp for å understøtte at vi skal ha lokale ringvirkninger og få med norsk industri. Det er en viktig dimensjon i havvindutbyggingen, og vi kommer til å vektlegge det i fortsettelsen.

Når det gjelder Utsira Nord, for å få konkurranse der det er kvalitative kriterier, har vi foreslått å dele dette i tre – at det er tre aktører som konkurrerer om støtte på to av disse arealene. Det er vår hovedinnretning på det. Jeg håper og tror at hele Utsira Nord, med 1 500 MW, blir realisert – kanskje enda mer.

Spørsmål 15

Sofie Marhaug (R) [12:55:48]: «Flere representanter fra regjeringspartiet Senterpartiet har i media tatt til orde for at regjeringen ikke skal bygge ny forbindelse til Danmark når Skagerrak 1 og 2 går ut av drift. Statnett har tidligere uttalt at kablene er ubrukelige i 2026. Det er regjeringen som har myndighet til å bygge nye ka-

bler eller begrave planene for godt. Men det krever politisk handling, ikke at avgjørelsen overlates til neste regjering.

Er statsråden enig i at det ikke skal bygges nye kabler?»

Statsråd Terje Aasland [12:56:24]: I Hurdalsplattformen står det veldig tydelig at vi ikke skal bygge flere, nye utenlandsforbindelser i denne regjeringsperioden. Vi mener det er særlig viktig i en tid med store endringer i kraftmarkedene, som vi ser nå.

Når det gjelder de eksisterende kablene til Danmark, nærmer de seg slutten på sin tekniske levetid. Hvor lenge de vil vare, er ikke helt sikkert, men 2026 er antydnet. Statnett opplyser at de mest sannsynlig vil ta stilling til om de ønsker å reinvestere i disse to Skagerakforbindelsene, innen 2025, og at de forutsetter at det vil være behov for myndighetsbehandling for å godkjenne disse kablene.

Vi vil ta stilling til saken dersom det kommer søknader på vårt bord. Det blir feil å forhåndsbehandle en sak nå, i Stortingets spørretime. Det er en tilnærming som er i tråd med god norsk forvaltningstradisjon. Så når søknadene fra Statnett kommer på bordet, vil vi behandle dem, hvis de kommer.

Sofie Marhaug (R) [12:57:26]: Takk for et interessant svar. Det er to naturlige oppfølgingsspørsmål. Det ene er helt konkret: Mener statsråden at når den tekniske levetiden til disse kablene er omme, vil det defineres som nye utenlandskabler dersom man må bygge nye utenlandsforbindelser til Danmark? Definerer statsråden det som utenlandskabler?

Det andre spørsmålet er: Dersom en beslutning om reinvestering kommer før 2025, vil det bli tatt opp til behandling i Stortinget og ikke bare i regjering, som man kan gjøre?

Statsråd Terje Aasland [12:58:22]: Jeg skal være forsiktig og ikke svare feil, men jeg mener det er Olje- og energidepartementet som foretar den endelige konsjonsbehandlingen og som har myndighetsansvaret for det. Hvis en reinvesterer eller erstatter de to gamle kablene med to nye, er det ikke en ny utenlandsforbindelse. Det er en oppgradering, eventuelt en videreføring av eksisterende utenlandsforbindelse.

Jeg tror det er for tidlig å konkludere nå om hvilken effekt og hvilken betydning en eventuell søknad om å bygge nytt vil ha. Det ville være uklokt. Ta f.eks. Skagerak-kablene: Vi importerer veldig mye billig strøm når det blåser mye i Danmark. Det har en gunstig priseffekt for Norge da. Det gir oss også importmuligheter når det blåser mye. Så det å skulle ta stilling til dette nå, uten å se det i en større sammenheng, ville være særdeles uklokt.

Sofie Marhaug (R) [12:59:22]: Jeg er klar over at myndighetsansvaret ligger hos Olje- og energidepartementet og dermed hos regjeringen, men når det ene regjeringspartiet på forhånd sier at de ikke ønsker å bygge nye kabler, er det et veldig sterkt signal. Man kan også vurdere om det er noe som er av så stor betydning at det i hvert fall kunne ha blitt tatt opp til debatt i Stortinget.

Hvis man skulle si nei, er vi etter EUs forordning om utveksling av elektrisk kraft over landegrensene forpliktet til å opprettholde og/eller utvide kapasiteten på utenlandskablene. Det gjelder særlig nye forbindelser. Det slås fast i artikkel 16 punkt 6.

Har statsråden noen formening om dette vil påvirke beslutningen og beslutningsgrunnlaget, eller om dette ikke vil omfattes av EUs forordning om utveksling av elektrisk kraft over landegrensene?

Statsråd Terje Aasland [13:00:25]: Jeg tror det er klokt å avvente og se om en eventuelt får en søknad fra Statnett i 2025 om å fornye disse kablene. Da vil vi, hvis vi får det, foreta myndighetsbehandlingen og fatte en beslutning i den saken. Hva beslutningen blir, om det blir ja eller nei, er det for tidlig å si noe om. Vi må se det i sammenheng med den tiden vi lever i, når en sann søknad eventuelt kommer.

Spørsmål 16

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:01:03]: «Den 26. desember på Dagsrevyen tok Senterpartiets parlamentariske leder til orde for å se på en modell hvor man innfører ulike prisområder for det innenlandske strømmarkedet og for strømeksporten. Fremskrittspartiet har foreslått en tilsvarende modell, og eksperter og professorer med EØS som spesialitet har uttalt at det er mulig og innenfor regelverket å innføre en slik modell. Statssekretær for Arbeiderpartiet uttaler derimot i samme sending at det ikke engang er vits i å utrede dette, da det vil være et brudd på EØS-avtalen.

Kan statsråden avklare hvem som har korrekt vurdering?»

Statsråd Terje Aasland [13:01:42]: Vi har allerede en rekke ulike prisområder. Om vi setter nye prisområder, må liksom spørsmålet være: Hva er hensikten med det, hva er effekten bak det, og hva vil skje?

Norge har i flere tiår vært en del av det nordiske kraftmarkedet, som igjen er en del av det europeiske kraftmarkedet. Hovedgrepene i EUs regulering av kraftmarkedene og krafthandelen mellom land er langt på vei sammenfallende med prinsippene i det norske og nordiske kraftmarkedet.

Dersom innføringen – hvis det er formålet med et prisområde rundt ilandføringspunktene for utenlandskabler – skulle hatt noen virkning på kraftprisene i Norge, må kapasiteten inn til prisområdet settes lavere enn kapasiteten på kabelen. Å sette kapasiteten inn til prisområdet lavere enn kapasiteten på utenlandsforbindelsen vil i praksis ha samme effekt som å redusere kapasiteten på selve utenlandsforbindelsen. Dette vil, så langt jeg kan se i dag, i praksis være det samme som en begrensning på selve kabelen. Hvis dette blir gjort i et forsøk på å redusere kraftprisen ellers i Norge, vil det kunne være i strid med våre internasjonale forpliktelser.

De juridiske virkningene av å innføre et prisområde rundt ilandføringspunktene for utenlandskablene, må eventuelt vurderes nærmere opp mot våre internasjonale forpliktelser.

Når det gjelder forsyningssikkerheten, har vi allerede fått avklart at det er fullt mulig å sette i verk tiltak for å opprettholde den.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:03:09]: Det er ikke ofte statsråden svarer så kort, så nå ble jeg litt overrasket av det siste, for hele poenget er jo at det virker som om man har bestemt seg allerede før dette kommer. Man spør om hensikten. Hensikten er selvfølgelig å kunne få egne prisområder i Norge, som er et land som er selvforsynt med kraft i de fleste år, og som har regulerbar vannkraft.

Statsråden henviser til nordisk kraftsamarbeid, og det har tidligere vært en vanvittig god styrke. Vi var på det svenske Kraftnät i fjor vår, hvor de framholdt det nordiske kraftsamarbeidet som et perfekt system før man koblet til det europeiske, som har slukt unna alt dette. Hensikten er å få det fraskilt det europeiske. Ser ikke statsråden fornuften og mulighetene som ligger i det?

Statsråd Terje Aasland [13:04:12]: Jeg er i hvert fall opptatt av at vi skal ha god handel med våre nære allierte i Europa, som er vårt viktigste handelsområde. Hvis vi setter eksportrestriksjoner som utgangspunkt på kabler, er det forbudt etter EØS-retten. Det å hindre eksport eller å innføre eksportrestriksjoner er i utgangspunktet ikke tillatt. Men hensynet til energisikkerhet er et legitimt formål som kan begrunne unntak. EØS-retten åpner for at kvantitative eksportrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning på nærmere vilkår kan være begrunnet i hensynet til forsyningssikkerhet. I en avveining av behovet for eventuelle endringer må det legges vekt på at vi i en anstrengt forsyningssituasjon også kan ha behov for import nettopp gjennom de kablene som representanten viser til.

Vi er opptatt av å finne gode og langsiktige løsninger som gjør at folk kan være trygge på at det er tilstrekkelig med rimelig energi tilgjengelig for både industri, næringsliv og husholdninger. Det er viktig at vi ikke nå beslutter kortsiktige løsninger som gjør situasjonen verre.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:05:19]: Det er EU-regler om 70 pst. tilgjengelig kapasitet fra 2025, og Tyskland selv har hatt en opptrappingsplan på kraftutveksling fram mot den tiden. Slik man leser regelverket, bør det være et handlingsrom. Og som regjeringen og statsministeren tidligere har nevnt, kan man ha forhåpning om at krisen kun varer et par år til. Men vi registrerer at i diverse EU-land virker de å anse EØS, og dermed EUs regelverk som veiledende. De tøyer og bryter grensene ofte, med Tyskland og Frankrike som de verste, mens man i Norge allerede har gått ut og konkludert med at dette ikke er mulig. Hvor blir handlingene av for å utforske handlingsrommet? Hvor er tiltakene fra regjeringen for faktisk å utfordre EU- og EØS-reglene på disse områdene, for det er skikkelig ødeleggende konsekvenser med disse høye strømprisene? Næringslivet vårt vil slite stort.

Statsråd Terje Aasland [13:06:22]: Vi har ikke konkludert. Vi har ikke drøftet det spørsmålet. Jeg bare redegjør for hva som er sannsynligheten og konsekvensen av det spørsmålet som representanten stiller, og de tankene som ligger der. Jeg tror det er greit å ha en reell inngang til de utfordringene en eventuelt skal drøfte, vurdere og utrede. Vi skal sette ned et utvalg, slik det ble vedtatt her i Stortinget av regjeringspartiene og SV, som skal se på dette med prisdannelsen og hvordan disse tingene funker. Jeg går ut fra de kommer til å gå igjen – om alle forhold som det er relevante å se på – om det er noe som gjør at vi enten kan få redusert prissmitte eller få større stabilitet i prisene, slik de har utviklet seg nå, spesielt det siste halvåret, hvor variasjonen er større nå enn det vi f.eks. har sett siste år.

Presidenten [13:07:07]: Sak nr. 2 er dermed omme.

Sak nr. 3 [13:07:10]

Referat

Presidenten [13:07:10]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

